

บทสรุป

ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพา เป็นแกนกลางสำคัญของความสัมพันธ์ทางการเมือง ทางด้านเศรษฐกิจ และทางวัฒนธรรมด้วย เพราะเกิดจากรากฐานความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกันมาในอดีตรวมทั้งทัศนคติที่ดีของชาวไทยที่มีต่อชาวญี่ปุ่น กล่าวคือตั้งแต่ระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ เป็นต้นมา ญี่ปุ่นมีนโยบายที่จะขบไล่อิทธิพลของชาติมหาอำนาจตะวันตกออกไปจากทวีปเอเชียภายใต้คำขวัญว่า "เอเชียเพื่อชาวเอเชีย" ต่อมาญี่ปุ่นได้วางแผนการสร้าง "วงไพลุยร่วมแห่งมหาเอเชียบูรพา" ทั้งนี้เพื่อจะรวมดินแดนเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้เข้าอยู่ภายใต้อิทธิพลของญี่ปุ่น และเน้นความร่วมมือซึ่งกันและกันของชาติต่าง ๆ ในเอเชีย ญี่ปุ่นได้วางแผนยุทธศาสตร์เพื่อรุกรานเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ โดยกำหนดให้ประเทศไทยอยู่ภายใต้แผนการรุกรานของญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย ในระหว่างนั้นจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีมีนโยบายสร้างชาติไทยใหม่และเรียกกองดินแดนเดิมคืน ผู้นำของไทยก็ทราบดีว่าญี่ปุ่นจะต้องบุกผ่านดินแดนไทยเพื่อไปโจมตีมลายู สิงคโปร์ และพม่า แต่ไม่ทราบกำหนดแน่นอนว่าเป็นวันใดเท่านั้น

เมื่อเกิดสงครามทางกันทวีปยุโรปโดยกองทัพนาซีเยอรมันบุกโปแลนด์ เมื่อวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๒ (ค.ศ. ๑๙๓๙) นั้นเป็นการเริ่มต้นสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศไทยประกาศนโยบายเป็นกลางและได้เจรจาทำกติกาสัญญาไม่รุกรานกับฝรั่งเศส อังกฤษ และญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓ จนกระทั่งเกิดกรณีพิพาทระหว่าง

ไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓-๒๔๘๔ รัฐบาลเยอรมนีบังคับให้รัฐบาลวิชี-

บุกิการสู้รบกับไทย โดยให้รัฐบาลญี่ปุ่นเป็นผู้ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทครั้งนั้น ญี่ปุ่นจึงเข้ามามีบทบาทในอินโดจีนฝรั่งเศสและมีผลให้ไทยได้รับดินแดนเดิมคืนบางส่วน แต่รัฐบาลไทยก็รู้สึกเป็นหนี้บุญคุณของญี่ปุ่น จากเหตุการณ์ครั้งนั้นไทยจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับญี่ปุ่น ตั้งแต่ก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพาจะเกิดขึ้นแล้ว และการที่ไทยต้องทำสัญญากับญี่ปุ่นนั้นก็เป็นการผูกพันให้ไทยต้องรักษาสันติภาพในเอเชียตะวันออก และไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นปฏิปักษ์ต่อญี่ปุ่น

ต่อมาเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ กองทัพญี่ปุ่นได้เปิดแนวรบทางด้า นเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก ในวันเดียวกันนี้กองทัพญี่ปุ่นบุกประเทศไทยและได้ยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลไทย จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรียินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านดินแดนไทยได้ แต่ขอให้กองทัพญี่ปุ่นเคารพเอกราช อธิปไตย และเกียรติศักดิ์ของประเทศไทย ในวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ชี้แจงเหตุผลว่าจำเป็นต้องทำข้อตกลงชั่วคราวเป็นพันธมิตรทางทหารกับญี่ปุ่น เพราะถูกญี่ปุ่นบีบบังคับ แต่ความจริงที่ปรากฏจากหลักฐานต่าง ๆ จะพบว่า เป็นความประสงค์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่จะเข้าร่วมรบเป็นพันธมิตรทางทหารกับญี่ปุ่น เนื่องจากการคาดคะเนเหตุการณ์ว่าฝ่ายอักษะได้แก่ เยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่นจะเป็นฝ่ายชนะสงครามครั้งนี้ เมื่อฝ่ายอักษะชนะสงครามประเทศไทยในฐานะพันธมิตรก็จะได้ประโยชน์ร่วมด้วยคือ จะได้รับดินแดนเดิมของไทยที่สูญเสียไปในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกลับคืน ต่อมาในวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ รัฐบาลไทยกับรัฐบาลญี่ปุ่นได้ลงนาม

ร่วมกันในกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ณ วัดพระศรีรัตน-
ศาสดาราม โดยฝ่ายไทยเห็นว่าจะเป็นหลักประกันไม่ให้ญี่ปุ่นละเมิดสัญญา ในที่สุดเมื่อ
วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ รัฐบาลไทยได้ตัดสินใจประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และ
สหรัฐอเมริกา เพราะผู้นำของไทยเล็งผลเลิศว่าฝ่ายอักษะจะเป็นฝ่ายชนะสงครามก่อน
ข้างแน่นอน ดังนั้นไทยควรมีส่วนได้รับประโยชน์จากชัยชนะของฝ่ายอักษะและญี่ปุ่นครั้ง
นี้ด้วย ถึงแม้ว่าขั้นตอนในการประกาศสงครามจะไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมายก็ตาม แต่
ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพา นับเป็นจุดสุดยอด
ของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ซึ่งได้พัฒนาอย่างรวดเร็วต่อเนื่องกันตั้งแต่อดีตจน
ถึงระยะสงครามอินโดจีน

ตลอดระยะเวลา ๓ ปีกว่าที่ไทยเป็นพันธมิตรทางทหารกับญี่ปุ่นนั้น รัฐบาลไทย
ได้ให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่นในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนนโยบายวงไพบูลย์ร่วมแห่งมหา
เอเชียบูรพา และเพื่อจุดประสงค์ร่วมกันขั้นสุดท้ายคือชัยชนะ ซึ่งจะเห็นได้ว่ารัฐบาลทั้ง
สองฝ่ายต่างก็พยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันอยู่ตลอดเวลา เช่น ฝ่ายไทยได้ส่งคณะ
ทูตพิเศษคือ พลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นหัวหน้าคณะทูตพิเศษเดินทางไปเยือน
ประเทศญี่ปุ่น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ส่วนฝ่ายญี่ปุ่นก็ได้ส่งคณะทูตพิเศษเดินทาง
มาเยือนประเทศไทยเป็นการตอบแทนคือ นายโคจิ ฮิโรตะ และพลเอก ฮิเดกิ โทโจ
นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นก็ได้เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการด้วย อนึ่งในการ
เดินทางมาเยือนประเทศไทยของพลเอก ฮิเดกิ โทโจ นั้นรัฐบาลญี่ปุ่นได้รับรองว่าเงิน
แคนสหรัฐไทยเดิม (ไทยใหญ่) และสิริรัฐมลายูนั้นเป็นเงินแคนของประเทศไทย โดยทั้งสอง

ฝ่ายใต้ทำสัญญารับรองอย่างเป็นทางการ ณ กรุงโตเกียว นอกจากนั้นฝ่ายญี่ปุ่นยังได้สนับสนุนให้มีการประชุมนานาชาติแห่งมหาเอเซียบูรพาขึ้น ณ กรุงโตเกียว ซึ่งเป็นการเน้นถึงความเป็น "ผู้นำ" ของประเทศญี่ปุ่นในเอเซียตะวันออก และความปรารถนาที่จะกำจัดอิทธิพลของชาวตะวันตกออกไปจากภูมิภาคเอเซียด้วย

ความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างไทยกับญี่ปุ่นนับเป็นจุดสุดยอดของความสัมพันธ์ในระหว่างสงครามครั้งนั้น เนื่องจากกองทัพพายัพได้ปฏิบัติการร่วมกับกองทัพญี่ปุ่นในยุทธภูมิม่าคือ ในแคว้นสหรัฐไทยเดิม โดยกองทัพพายัพทำหน้าที่เป็นปีกขวาป้องกันมิให้กองทัพสัมพันธมิตร โจมตีกักแนวหลังหรือทำการโอบล้อมกองทัพญี่ปุ่นในพม่าได้ จึงเป็นการสนับสนุนให้กองทัพญี่ปุ่นทำการรุกกลับคืนหน้าต่อไป จนถึงพรมแดนประเทศอินเดีย กองทัพพายัพทำการรุกกลับได้ผลคืออย่างยิ่งคือ สามารถยึดนครเวียงจันทน์ เมืองพาน และเมืองสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ในแคว้นสหรัฐไทยเดิมจนเข้าประชิดพรมแดนจีนที่เมืองเชียงล้อ เมื่อบรรลุถึงที่หมายแล้วกองทัพพายัพก็ปฏิบัติการรบและได้วางกำลังรักษาพื้นที่ในเขตยึดครองไว้ ตลอดจนได้จัดการปกครองแคว้นสหรัฐไทยเดิม เช่นเดียวกับดินแดนส่วนอื่น ๆ ของประเทศไทย จึงมีผลให้ชาวไทยใหญ่ได้รวมเป็นชนชาติเดียวกันกับประเทศไทย ส่วนการรบในพม่าตอนใต้ที่กองทัพไทยได้เข้าร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารญี่ปุ่นจนสามารถยึดนครย่างกุ้งได้ แม้วากองทัพไทยไม่ได้เข้าร่วมรบกับทหารญี่ปุ่นที่มลายูและสิงคโปร์ก็ตาม แต่การที่กองทัพไทยไม่ขัดขวางกองทัพญี่ปุ่นตั้งแต่เริ่มสงครามครั้งนั้นก็มิผลให้ญี่ปุ่นได้ออกกำลังทหารส่วนหนึ่งไว้ใช้เป็นกองหนุนของญี่ปุ่นในส่วนหน้าได้เป็นอย่างดี จนอาจกล่าวได้ว่าการที่กองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดมลายูและสิงคโปร์ได้อย่างรวดเร็วเวลานั้น เพราะ

ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายไทยด้วย ทั้งนี้รัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้มอบดินแดนสี่รัฐมาอยู่ให้แก่ประเทศไทย เป็นของชาติ และรับรองดินแดนสหรัษฎไทย เดิมว่าเป็นดินแดนของไทยด้วย

ความร่วมมือทางด้านการทหารจึงประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา นอกจากนั้นรัฐบาลไทยยังให้ความร่วมมือช่วยเหลือกองทัพญี่ปุ่นในการสร้างทางรถไฟสายยุทธศาสตร์คือ "ทางรถไฟสายไทย-พม่า" โดยฝ่ายญี่ปุ่นเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด แต่ฝ่ายไทยจะต้องจัดหาวัสดุและแรงงานกรรมกรมาทำงานให้แก่กองทัพญี่ปุ่นตามข้อตกลงดังกล่าวแล้ว ฝ่ายญี่ปุ่นได้จ่ายเงินจากไทยเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกองทัพญี่ปุ่นและใช้ในการสร้างทางรถไฟสายนี้ด้วย เนื่องจากทางรถไฟสายไทย-พม่าสร้างผ่านภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูงชันการมาก มีสภาพป่าไม้หนาทึบและมีโรคเขตร้อนนานาชนิด เช่น มาลาเรีย (ไข้ป่า) ภัยเหื่อนที่ทหารญี่ปุ่น เซลยศึก และกรรมกรที่ญี่ปุ่นใช้สร้างทางรถไฟสายนี้จึงเสียชีวิตและเจ็บป่วยเป็นจำนวนมาก ทางรถไฟอีกสายหนึ่งที่ไทย-ญี่ปุ่นสร้างขึ้นในระหว่างสงครามคือ ทางรถไฟสายกระบุรี-ชุมพร ซึ่งเป็นทางรถไฟสายสั้น ๆ ใช้ขนส่งอาวุธและเสบียงอาหารของทหารญี่ปุ่นทางตอนใต้ของพม่า การติดต่อประสานงานระหว่างไทย-ญี่ปุ่นนี้ทั้ง สองฝ่ายได้ติดต่อผ่าน "คณะกรรมการผสม" ซึ่งต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็น "กรมประสานงานพันธมิตร" ทำการติดต่อประสานงานระหว่างพันธมิตรในทุก ๆ เรื่องตลอดระยะเวลาสงคราม

ความสัมพันธ์ทางด้านการเศรษฐกิจ รัฐบาลไทยได้ให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่นอย่างยิ่ง และได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงกัน เช่น ความร่วมมือในด้านการค้าขาย ฝ่ายไทยได้ส่งสินค้าออกให้แก่ญี่ปุ่นที่สำคัญคือ ข้าว ยางพารา สังกะสี ไม้สัก หนังสัตว์ ฯลฯ ส่วน

ผู้ส่งออกสินค้าให้แก่ไทยคือ น้ำมัน เครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า เคมีภัณฑ์ เหล็ก ล็ก
 กล้า นม ยาง ฯลฯ ถึงแม้ฝ่ายไทยจะเสียเปรียบที่ถูกจำกัดขอบเขตการค้าขายให้อยู่ภาย
 ใต้วงโพงุลย์ร่วมแห่งมหาเอเซียบูรพา โดยเฉพาะต้องทำการค้าขายกับผู้ป้อนนั้นฝ่ายไทยต้อง
 จำยอม เพราะตกอยู่ในสภาพสงครามมีฉะนั้นการค้าของไทยก็จะกระทบกระเทือนมากกว่า
 นี้ นอกจากนั้นรัฐบาลไทยยังต้องลดค่าของเงินบาทลงมาเท่ากับเงินเยน ทำให้อัตราแลกเปลี่ยน
 เปลี่ยนเดิมคือ ๑๐๐ บาท ต่อ ๑๕๕.๗๐ เยน มาเป็น ๑๐๐ บาท ต่อ ๑๐๐ เยนนั้น มีผล
 ให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นในประเทศไทยระหว่างสงคราม นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังยินยอม
 ให้กองทัพญี่ปุ่นกู้เงินบาทเพื่อใช้จ่ายในกิจการทหารญี่ปุ่นด้วย ซึ่งปรากฏว่าตั้งแต่เดือน
 ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ถึง มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๕ นั้นกองทัพญี่ปุ่นได้กู้เงินจากไทยไปถึง
 ๑,๒๓๐,๗๐๑,๐๘๓ บาท จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ฐานะทางการคลังของประเทศ
 ไทยตกต่ำลงอย่างมาก และทำให้เกิดเงินเฟ้อ ทั้งกระทบกระเทือนต่อฐานะความเป็นอยู่
 ของประชาชนชาวไทยระหว่างสงครามเป็นอย่างยิ่ง ค่าครองชีพสูงมากสินค้ามีราคาแพง
 กว่าปกติมาก จึงเป็นที่เดือดร้อนแก่ประชาชนทั่วไป

ความสัมพันธ์ทางการวัฒนธรรม ไทย-ญี่ปุ่นได้พยายามหาทางส่งเสริมความเข้าใจ
 กันทางการวัฒนธรรม โดยทั้งสองฝ่ายได้ทำความตกลงทางวัฒนธรรมขึ้นฉบับหนึ่งคือ
 "ความตกลงทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น" ซึ่งได้ระบุว่าทั้งสอง
 ประเทศจะส่งเสริมเผยแพร่และแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยทั้งสองฝ่ายได้
 จัดตั้งคณะกรรมการวัฒนธรรมและสถานวัฒนธรรมขึ้นที่กรุงโตเกียวและที่กรุงเทพฯ ซึ่งต่าง
 ฝ่ายต่างก็พยายามเผยแพร่วัฒนธรรมของตนออกไปในประเทศคู่สัญญา ฝ่ายญี่ปุ่นได้ดำเนิน

การเผยแพร่วัฒนธรรม โดยการมอบหนังสือเผยแพร่วัฒนธรรมและความรู้เกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นให้แก่ห้องสมุดต่าง ๆ ในประเทศไทย ตลอดจนการแลกเปลี่ยนนักศึกษาไทยและญี่ปุ่นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ.๒๔๘๕ แม้แต่ในวงการทหารฝ่ายญี่ปุ่นก็ได้เสนอให้มีการแสดงความเคารพซึ่งกันและกันระหว่างทหารไทย-ญี่ปุ่น ส่วนในเรื่องการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีนโยบายสร้างชาติไทยใหม่และทำการส่งเสริมวัฒนธรรมอยู่แล้ว จึงชี้แจงแก่ฝ่ายญี่ปุ่นว่าขณะนี้ชาวไทยกำลังเรียนภาษาไทยใหม่ แต่ก็ยินยอมให้นักศึกษา เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเลือกได้ในระดับอุดมศึกษา จะเห็นได้ว่าจอมพล ป. พิบูลสงคราม ใฝ่ปฏิบัติวัฒนธรรมหลายอย่าง เช่น เครื่องแต่งกาย อาหาร การกิน และการจัดตั้งกองทหารหญิง ฯลฯ ทั้งนี้เพราะต้องการจะให้ญี่ปุ่นเห็นว่าชาติไทยเป็นชาติที่เก่าแก่มีอารยธรรมอันสูงส่ง ซึ่งชาวญี่ปุ่นหรือชาติอื่นใดจะมาดูถูกไม่ได้

ผลจากความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพานั้น นับว่ากว้างขวางมาก กล่าวคือในด้านการเมืองภายในประเทศไทย ตลอดระยะเวลา ๓ ปีกว่าที่กองทหารญี่ปุ่นเข้าสู่ประเทศไทย ถึงแม้รัฐบาลไทยจะมีอิสระในการบริหารการปกครองประเทศก็ตาม และมีกองทัพที่มีอาวุธพร้อมมูลตลอดระยะเวลาสงคราม แต่กองทัพญี่ปุ่นก็ได้กลายเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในกลุ่มสมาชิกคณะราษฎรหรือคณะปฏิวัติ พ.ศ.๒๔๗๕ ซึ่งมีรากฐานความขัดแย้งภายในอยู่แล้วนั้นให้เกิดความแตกแยกรุนแรงมากขึ้น จนเกิดการแบ่งพรรคเป็นพวกได้แก่ กลุ่มทหารภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่สนับสนุนฝ่ายญี่ปุ่น กับกลุ่มพลเรือนภายใต้การนำของนายปรีดี พนมยงค์ ที่ต่อต้านญี่ปุ่นและสนับสนุนฝ่ายสัมพันธมิตร และเกิดความแตกแยก

ระหว่างกลุ่มทหารบกกับกลุ่มทหารเรือภายหลังสงครามอีกด้วย ส่วนปัญหาการเมืองระหว่างประเทศก็ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยไม่น้อย เนื่องจากความร่วมมือทางทหารและทางด้านการเมืองระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ซึ่งเป็นผลเสียหายต่อฝ่ายสัมพันธมิตรระหว่างสงครามอย่างมาก โดยเฉพาะการที่ประเทศไทยประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา นั้น ต่อมาได้กลายเป็นปัญหายุ่งยากให้แก่รัฐบาลไทยภายหลังสงครามมหาเอเชียบูรพาเป็นอย่างมาก ไทยต้องคืนดินแดนเดิมที่ได้ไว้เมื่อครั้งสงครามอินโดจีน คืนสิริรัฐมลายูและสิริรัฐไทยเจมิให้แก่อังกฤษ และต้องเสียประโยชน์บางอย่างในการเจรจา เพื่อขอยกเลิกสถานภาพสงครามระหว่างไทยกับฝ่ายสัมพันธมิตร

ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมนั้น ไทยได้รับผลกระทบอย่างมาก ในด้านการค้าขายภายในและการค้าระหว่างประเทศก็ต้องหยุดชะงัก เกิดภาวะเงินเพื่อการนอกราชการบั้งหลวง การค้าตลาดมืด การกักตุนสินค้า เกิดโจรผู้ร้ายมากมาย และปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำเนินนโยบายสร้างชาติไทยใหม่ และปฏิวัติวัฒนธรรมก็เพราะได้รับแรงผลักดันจากญี่ปุ่นด้วย ซึ่งแผนการสร้างชาติหลายสิ่งหลายอย่างของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

ส่วนการก่อตั้งและดำเนินการของขบวนการเสรีไทยนั้น ได้ทำประโยชน์อย่างนำภาคภูมิใจ โดยการปฏิบัติการต่อต้านญี่ปุ่นและปฏิบัติการ เพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และช่วยผ่อนหนักเป็นเบาในการเจรจาทำความตกลงกับฝ่ายสัมพันธมิตร และช่วยให้ประเทศไทยคงรักษาเอกราชอยู่ได้ภายหลังสงคราม.

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

ก. เอกสารชั้นต้นที่ยังไม่ได้พิมพ์

- กองบรรณสาร, กระทรวงการต่างประเทศ กรุงเทพฯ. เอกสารเรื่องกรณีพิพาทอินโดจีน
- _____ . แฟ้ม อินโดจีน ๓ : ๑ (๖) เรื่องสิทธิการเพาะปลูกบนดอนกำแพงในลำแม่น้ำโขง
- _____ . แฟ้ม อินโดจีน ๓ : ๑ (๖) ฝรั่งเศสขอให้ฝ่ายไทยเพิกถอนสิทธิการเพาะปลูกบนดอนกำแพง
- _____ . แฟ้ม อินโดจีน ๓ : ๑ (๘) ความเป็นไปในเขตอินโดจีน
- _____ . แฟ้ม อินโดจีน ๓ : ๑ (๘) แอนตี้คนไทย
- _____ . แฟ้ม อินโดจีน ๓ : ๑ (๘) ความตื่นเต้นของราษฎรชายแดนเกี่ยวกับสงคราม
- _____ . แฟ้ม อินโดจีน ๓ : ๑ (๑๐) ข่าวว่าญี่ปุ่นได้เสนอคำริที่จะทำสัญญาว่าด้วยการทหารกับประเทศไทย
- _____ . แฟ้ม อินโดจีน ๓ : ๑ (๑๐) เอกอัครราชทูตอเมริกันและเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทยยื่นสนธิใจในเรื่องที่ประเทศไทยขอคืนแดนเดิมคืน
- _____ . แฟ้ม อินโดจีน ๓ : ๒ (๒) กติกาสัญญาไม่รุกรานกันกับฝรั่งเศสและการที่ฝ่ายไทยขอคืนแดนทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงคืน
- _____ . แฟ้ม อินโดจีน ๓ : ๒ (๒) คำปราศรัยของนายกรัฐมนตรีกล่าวแก่มวลชนชาวไทยโดยทางวิทยุกระจายเสียง
- _____ . แฟ้ม อินโดจีน ๓ : ๒ (๓) สัญญาไม่รุกรานกันกับฝรั่งเศส

- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๒ (๘) ทำพิธีของรัฐบาลอเมริกันเกี่ยวกับอินโดจีน
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๒ (๑๐) การปรับปรุงเส้นเขตแดนในแม่น้ำโขง พ.ศ. ๒๔๘๓
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๓ (๒) ประกาศกฎอัยการศึก
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๓ (๕) กงสุลใหญ่เมืองสิงคโปร์ขอรูปถ่ายของเรือรบฝรั่งเศส
ที่ถูกทำลายในแม่น้ำโขง
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๓ (๕) ส่งภาพทหารอินโดจีนที่หลบหนีมาอยู่กับไทย ภาพกระสุน
ปืนและเศษลูกกระเบิด
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๓ (๕) ส่งภาพถ่ายเชลยศึกชาวฝรั่งเศสกับธงประจำกอง
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๓ (๕) การปฏิบัติการรบและเหตุการณ์ทั่ว ๆ ไป
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๔ (๔) การลงนามความตกลงพักรบบนเรือที่น่านน้ำไตร ที่ไซ่งอน
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๕ (๑) การใกล้เคียงเรื่องตั้งแค้มป์รับ เป็นผู้ใกล้เคียง
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๕ (๑) บันทึกเรื่องสัญญาพักรบและส่งคณะทูตไปเจรจาระงับ
ข้อพิพาทไทย-อินโดจีน ณ กรุงโตเกียว
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๕ (๔) การเจรจาทางระงับข้อพิพาทระหว่างไทยกับ
อินโดจีนฝรั่งเศส ณ กรุงโตเกียว
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๕ (๑๐) เอกสารแสดงความชื่นชมยินดีเนื่องในการใกล้เคียง
ที่กรุงโตเกียว
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๕ (๑๒) รายงานจากหัวหน้าผู้เฝ้าอาจเต็มตอนพิจารณาร่าง
อนุสัญญา
- ___ . เพิ่ม อินโดจีน ๓:๑ (๓) รายงานการเมืองญี่ปุ่น ๒๔๘๓ อัครราชทูตญี่ปุ่น ณ กรุง
โตเกียวแถลงว่าประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องเข้า
ร่วมกับอักษะประเทศ

- เพิ่ม อินโดจีน ๓:๒ (๕) ส่งสำเนาลายพระหัตถ์และหนังสือโต้ตอบระหว่างพระองค์เจ้า
วรวงศ์ไวยากับพระยาภักตยาณไมตรี
- เพิ่ม อินโดจีน ๓:๓ (๒) โทษเลขรายงานจากสถานเอกอัครราชทูตไทยณกรุงโตเกียว
- เพิ่ม อินโดจีน ๓:๓ (๓) รายงานข่าวการเมืองจากสถานเอกอัครราชทูตไทยณกรุงโตเกียว
- เพิ่ม อินโดจีน ๓:๔ (๑) เสนอรายงานการประชุมพิทกษิตและโปโรโตโคล
- เพิ่ม อินโดจีน ๓:๔ (๔) ข้อตกลงว่าด้วยการพิทกษิตระหว่างอินโดจีนฝรั่งเศสและไทย
- เพิ่ม อินโดจีน ๓:๔ (๖) ฝรั่งเศสทำการบีบบังคับข้อตกลง
- เพิ่ม อินโดจีน ๓:๔ (๑) ทั้งผู้แทนไปทำความเข้าใจและหาหนทางระงับข้อพิพาทเนื่องจากการขอปรับปรุงดินแดนอินโดจีน
- เพิ่ม อินโดจีน ๓:๔ (๔) การลงนามในอนุสัญญาสันติภาพระหว่างไทยกับฝรั่งเศสและญี่ปุ่น
- เพิ่ม อินโดจีน ๓:๖ (๑๐) คำปราศรัยของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรวงศ์ไวยากับ
- เพิ่ม อินโดจีน ๓:๖ (๑๔) การแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารอนุสัญญาสันติภาพและพิธีสารว่าด้วย
หลักประกันและความเข้าใจกันทางการเมือง
- เพิ่ม อินโดจีน ๑๓:๓ (๓) คำแถลงการณ์ของกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น ลงวันที่ ๑๒
สิงหาคม ๒๔๘๓
- เพิ่ม อินโดจีน ๑๓:๔ (๑) หนังสือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศถึงอัครราชทูต
ไทย ณ กรุงโตเกียว ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๔๘๓
- เพิ่ม อินโดจีน ๑๓:๔ (๒) บันทึกฉบับของพระองค์เจ้าวรวงศ์ไวยากับ ลงวันที่ ๑๕
ตุลาคม ๒๔๘๒
- เพิ่ม อินโดจีน ๑๓:๔ (๒) หนังสือฉบับที่ ๑๐๗๕/๒๔๘๓ ของพระยาศรีเสนา อัครราชทูตไทยณ
กรุงโตเกียวมาถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๔๘๓

- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๑:๑ (๑) คำสั่งถึงทูตเกี่ยวกับการสงคราม คำสั่งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศถึงอัครราชทูตไทย ณ กรุงลอนดอน ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๔๘๔
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๑:๑ (๑) เหตุการณ์ก่อนเริ่มต้นเมื่อญี่ปุ่นบุกประเทศไทย
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๑:๑ (๒) ข่าวเกี่ยวกับประเทศไทย
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๑:๓ (๓) ประกาศพระบรมราชโองการให้เป็นกลาง
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๑:๔ (๔) ประเทศไทยจะเข้าอักษะ
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑ (๒) คณะกรรมการผสมไทย-ญี่ปุ่น
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑ (๓) สัมพันธไมตรีเกี่ยวกับการสนทนาระหว่างญี่ปุ่นกับอเมริกา
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๑) การประสานงานระหว่างไทย-ญี่ปุ่น
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๔) จักร์ให้เจ้าหน้าที่โฆษณาประจำกรุงโตเกียว
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๕) การติดต่อกับฝ่ายญี่ปุ่น
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๗) การลงโทษการกระทำทารุณกรรมของผู้โดยสาร
เครื่องบินศัตรู
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๘) ข้อตกลงระหว่างไทยกับรัฐบาลญี่ปุ่น ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๔๘๔
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๘) หลักการร่วมยุทธระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๔๘๔
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๙) การประชุมระหว่างคณะอนุกรรมการประสานงาน
โฆษณาไทย-ญี่ปุ่น
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๑๐) การประชุมโฆษณาฝ่ายไทย
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๑๑) การช่วยเหลือทางการทหารญี่ปุ่น

- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๑๓) การศึกษากับฝ่ายญี่ปุ่น การตั้งกรมประสานงานพันธมิตร
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๑๓) ยกเลิกกรรมการผสมฝ่ายไทยและตั้งกรมประสานงานพันธมิตร
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๑๔) กองทัพญี่ปุ่นประกาศกฎอัยการศึกในประเทศไทย
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๑๖) เรื่องที่ทหารญี่ปุ่นยึดจังหวัดระนอง
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๒ (๑๘) คณะกรรมการผสมแจ้งการปฏิบัติในเมืมญี่ปุ่นมาสอบถามข้อความ
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๓ (๑) กติกาสัญญาพันธไมตรีไทย-ญี่ปุ่น
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๓ (๔) การตีความในกติกาสัญญาพันธไมตรีไทย-ญี่ปุ่น
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๔ (๑) ความตกลงทางวัฒนธรรมระหว่างไทย-ญี่ปุ่น
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๔ (๗) การจัดตั้งสถานวัฒนธรรมในกรุงเทพฯ และการพิจารณาขอข้อเสนอของฝ่ายญี่ปุ่นในการจัดตั้งสถานวัฒนธรรม
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๔ (๑๐) การพบปะสนทนาระหว่างคนไทยกับญี่ปุ่น เรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและโครงการจัดตั้งสถานวัฒนธรรมไทยขึ้น ณ กรุงโตเกียว
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๔ (๓๗) พลโท นากามูรา ผู้บัญชาการทหารญี่ปุ่นประจำประเทศไทยขอชมโรงเรียนสังกัดของกรมศิลปากร
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๔ (๓๘) การแลกเปลี่ยนนักเรียนและการส่งนักเรียนไปญี่ปุ่น
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๔ (๔๔) การสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย
- ___ เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๕ (๑) การประชุมผู้แทนประเทศภาคีมหาเอเซียบูรพา ณ กรุงโตเกียว

- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๕ (๗) การประชุมมหาเอเชียนูรพา วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๔๘๖
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๕ (๒) หมายเหตุการแห่งสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นให้สัมภาษณ์และถ้อยแถลงแก่ผู้แทนหนังสือพิมพ์ไทยเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรม
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๖ (๑) ญี่ปุ่นขอกู้เงินในระหว่างสงคราม
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๖ (๕) รวมเรื่องเกี่ยวกับความตกลงระหว่างธนาคารประเทศญี่ปุ่นกับกระทรวงการคลัง
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๘ (๕) ความตกลงทางการค้าญี่ปุ่น-ไทย
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๘ (๗) การเจรจาทางเศรษฐกิจกับรัฐบาลญี่ปุ่น
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๘ (๕) รายงานการเจรจาเศรษฐกิจและการคลังกับญี่ปุ่น
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๘ (๑๖) กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทกับเยน
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๘ (๒๐) ข้อตกลงการเงินเพื่อการค้าระหว่างไทย-ญี่ปุ่น
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๑(๑๖) ยืนยันคำให้สัมภาษณ์ของเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นต่อผู้แทนหนังสือพิมพ์ไทย
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๑ (๒) พฤติการณ์ต่าง ๆ ของญี่ปุ่นในระหว่างสงคราม
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๑(๒๗) บริษัทมิทซึบิชิไซโยโกฮา จำกัด จักการใช้เรือกลไฟเป็นเรือลำเลียงขนส่งระหว่างกรุงเทพฯ-สิงคโปร์ อันเป็นการผิดกฎหมาย
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๒(๗) คำปราศรัยของพระศาสนพลชั้นโททางวิทยุกระจายเสียง ณ กรุงโตเกียว
- เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๖ (๑) การประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา

- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๖ (๕) แถลงการณ์ร่วมมือกับญี่ปุ่น
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๖ (๖) ไทยประกาศสงคราม (รวมคำปราศรัยในโอกาสครบรอบปีแห่งสงครามมหาเอเชียบูรพา)
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๗ (๑) การรวมดินแดนในสภามณฑลและสหรัฐไทย เก็บเข้ามาในอาณาเขตของประเทศไทย
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๗ (๒) สนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นว่าด้วยอาณาเขตของประเทศไทยในมาดัยและภูมิภาคอื่น
- ___เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒:๑๗ (๓) ข้อตกลงระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นเกี่ยวกับดินแดน ๔ รัฐในมาดัย
- ___เพิ่มที่ ๑๖ ปี ๓ การประชุมระหว่างเจ้าหน้าที่ประสานงานพันธมิตร
- ___เพิ่มที่ ๔ ปี ๖ ชาติท่าน ฮิเดกิ โทโจ เดินทางมาเยือนกรุงเทพฯ
- ___เพิ่มที่ ๔ ปี ๑๕ แถลงการณ์ร่วมไทย-ญี่ปุ่น ในโอกาสที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ของญี่ปุ่นมาเยือนประเทศไทย
- ___เพิ่มที่ ๕ ปี ๑๕ สำนัของท่านนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมีไปยังท่านนายกรัฐมนตรีรัฐมนตรีบางท่านแห่งประเทศญี่ปุ่น
- ___เพิ่มที่ ๖ ปี ๑๑ เกี่ยวกับพระสารสาสน์พลชั้น
- ___เพิ่มที่ ๒๕ ปี ๑๔ รายงานการเคลื่อนไหวของญี่ปุ่น
- ___เพิ่มที่ ๒๕ ปี ๑๕ สำนัฉบับฉีกต่าง ๆ เกี่ยวกับญี่ปุ่น

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนักนายกรัฐมนตรี.

- ___ . เพิ่ม ๑/๑๕๐ (๒) เรื่องรายงานการปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นและรายงานพฤติการณ์ในตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยราชการ
- ___ . เพิ่ม ๑/๑๕๐ (๓๘) เรื่องรายงานการค้ำทานญี่ปุ่นซึ่งยกขึ้นประเทศไทย
- ___ . เพิ่ม ๑/๑๕๐ (๔๖) เรื่องการแสดงความยินดีในโอกาสที่ญี่ปุ่นมีชัยในการรบ
- ___ . เพิ่ม ๒/๑๕๐ (๔) รายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ของอธิบดีกรมโฆษณาการ
- ___ . เพิ่ม ๒/๑๕๐ (๑๐) การเผยแพร่ภาพโฆษณาของญี่ปุ่น
- ___ . เพิ่ม ๒/๑๕๐ (๑๑) รายงานการปกครองดินแดนที่ญี่ปุ่นยึดครอง
- ___ . เพิ่ม ๒/๑๕๐ (๑๔) รายงานการเกี่ยวกับควมการขอร้องอาสาของญี่ปุ่นแผนกกระทรวงการต่างประเทศ
- ___ . เพิ่ม ๔/๑๕๐ (๒) กติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
- ___ . เพิ่ม ๔/๑๕๐ (๓) เบ็ดเสร็จเกี่ยวกับการอนุญาตให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านประเทศไทย
- ___ . เพิ่ม ๔/๑๕๐ (๕) เรื่องทหารญี่ปุ่นขอใช้สถานที่ต่าง ๆ เป็นที่พักของทหาร
- ___ . เพิ่ม ๔/๑๕๐ (๗) เรื่องการเจรจาตกลงกับญี่ปุ่นเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจการเงินการค้า
- ___ . เพิ่ม ๔/๑๕๐ (๘) เรื่อง เบ็ดเสร็จเรื่องการค้าและการขนส่งสินค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น
- ___ . เพิ่ม ๔/๑๕๐ (๑๐) เรื่องความตกลงไทย-ญี่ปุ่นเกี่ยวกับการควบคุมสินค้าบางอย่าง
- ___ . เพิ่ม ๔/๑๕๐ (๑๑) เรื่องปริมาณสิ่งของที่ทางราชการต้องการจากญี่ปุ่น
- ___ . เพิ่ม ๔/๑๕๐ (๑๒) เรื่องเครื่องจักรที่กระทรวงต่าง ๆ ต้องการจากญี่ปุ่น

- ____. เพิ่ม ๘/๑๕๐ (๑๓) เรื่องการจักทำสิ่งของให้กองทัพญี่ปุ่น
- ____. เพิ่ม ๘/๑๕๐ (๑๔) เรื่องการซื้อผ้าและฟางขายให้ทหารญี่ปุ่น
- ____. เพิ่ม ๘/๑๕๐ (๑๕) เรื่องการเจรจาญี่ปุ่นเรื่องการแลกเปลี่ยนสินค้าและเปิดการค้าขายกับมลายู
- ____. เพิ่ม ๘/๑๕๐ (๑๖) เรื่องการจักตั้งองค์การการค้าขายกับญี่ปุ่น
- ____. เพิ่ม ๘/๑๕๐ (๑๗) เรื่องกองทัพญี่ปุ่นขอซื้อโคและเนื้อกระบือ

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนักนายกรัฐมนตรี.

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี	ครั้งที่ ๔๗/๘๒	ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๔๘๒
" " " "	๔๘/๘๒	ลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๔๘๒
" " " "	๕๗/๘๒	ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๔๘๒
" " " "	๓/๘๓	ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๔๘๓
" " " "	๒๐/๘๓	ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๔๘๓
" " " "	๒๒/๘๓	ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๔๘๓
" " " "	๕๐/๘๓	ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๔๘๓
" " " "	๕/๘๔	ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๔
" " " "	๕/๘๔	ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๔
" " " "	(พิเศษ) ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔	
" " " "	๑๐/๘๔	ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔
" " " "	๒๐/๘๔	ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๔๘๔
" " " "	๒๖/๘๔	ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๔๘๔
" " " "	๔๗/๘๔	ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๔๘๔
" " " "	(ลับ)	ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๔๘๔

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งที่ (พิเศษ) ลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๔
" _____ " _____ " ครั้งที่ (พิเศษ) ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔
" _____ " _____ " ครั้งที่ (ลับ) ลงวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๔
" _____ " _____ " ครั้งที่ (พิเศษ) ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๔
" _____ " _____ " ครั้งที่ (ลับมาก) ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๔
" _____ " _____ " ครั้งที่ ๖๖/๕๕ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๔
" _____ " _____ " ครั้งที่ ๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕
" _____ " _____ " ครั้งที่ ๑๓/๕๗ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๗

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร.

เอกสารกระทรวงมหาดไทย ไทย-ญี่ปุ่น มท.๒.๒.๖ เรื่องกรมเลขาธิการส่งบันทึกการ

ประชุมให้สัมภาษณ์ระหว่างผู้แทนหนังสือพิมพ์ไทยกับ เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นเพื่อทราบ
ในทางปฏิบัติ

- ____. มท.๒.๒.๖/๔ เรื่องกรมเลขาธิการแจ้ง เรื่องการปฏิบัติงานร่วมกับญี่ปุ่น
- ____. มท.๒.๒.๖/๕ เรื่องมหาดไทยส่งสำเนารายงานการประชุมชี้แจงและข้อ
ความเข้าใจในการติดต่อฝ่ายญี่ปุ่นมาให้ทราบ
- ____. มท.๒.๒.๖/๖ เรื่องขอทราบเรื่องญี่ปุ่นขอคู่มือการหรือสถานที่ต่าง ๆ จากกรม
กอง ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย
- ____. มท.๒.๒.๖/๑๐ เรื่องกระทรวงกลาโหมส่งสุนทรพจน์ของ ณ. สูงสุดแห่งกอง
ทัตญี่ปุ่นในประเทศไทยและของนายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทย
ในวาระคดีขึ้นปีใหม่ ๒๕๕๕ มาให้แจกจ่ายแก่หน่วยราชการต่างๆ
- ____. มท.๒.๒.๖/๑๑ เรื่องการนำธนบัตรญี่ปุ่นเข้าไปภายในประเทศญี่ปุ่น

- _มท.๒.๒.๖/๑๘ การส่งเสริมความสัมพันธ์ในทางการศึกษาและวัฒนธรรมระหว่างไทยกับประเทศญี่ปุ่น
- _มท.๒.๒.๖/๑๗ เรื่องการต้อนรับคณะทูตผู้ใหญ่ เพื่อแสดงความยินดีในสัมพันธไมตรีญี่ปุ่นไทย ณ กรุงเทพมหานคร
- _มท.๒.๒.๖/๑๖ เรื่องการรับแลกเปลี่ยนบัตรจดหมายที่ญี่ปุ่น
- _มท.๒.๒.๖/๑๕ เรื่องให้พுகษราชการและข้าหลวงชาวไทยอยู่กับธงชาติญี่ปุ่นเนื่องในโอกาสที่ประเทศไทยได้รับโอนการปกครองดินแดนในภาคเหนือและภาคใต้
- _มท.๒.๒.๖/๑๔ เรื่องการประชุมเจรจาเศรษฐกิจและการค้าระหว่างญี่ปุ่นกับไทย ครั้งที่ ๑-๑๓
- _มท.๒.๒.๖/๑๓ เรื่องการรับมอบบริษัทและห้างร้านต่าง ๆ จากฝ่ายญี่ปุ่น
- _มท.๒.๒.๖/๑๒ เรื่องส่งบันทึกและการประชุมให้สัมพันธระหว่างยูแทนหนังสือพิมพ์ไทยกับเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น
- _มท.๒.๒.๖/๑๑ เรื่องการปฏิบัติงานร่วมกับญี่ปุ่น
- _มท.๒.๒.๖/๑๐ เรื่องกรมมหาดไทยส่งสำเนารายงานการประชุมชี้แจงและห้อมความเข้าใจในสังกัดกระทรวงมหาดไทย
- _มท.๒.๒.๖/๙ เรื่องข้าหลวงตรวจการกระทรวงมหาดไทย ภาค ๕ รายงานเรื่องนายบุญประกอบ กิริวงส์ ถูกญี่ปุ่นกล่าวหาว่าให้อาวุธเป็นแก่พวกโจรจีนบางคนที่อยู่ทำร้ายทหารญี่ปุ่นในเขตมลายู
- _มท.๒.๒.๖/๘ เรื่องหัวหน้าเสนาธิการ ทอ. สนาม ส่งเครื่องหมายยศทหารอากาศมาแจกจ่ายแก่หน่วยราชการและฝ่ายญี่ปุ่น

กองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร กรมการศึกษาวิจัย, กระทรวงกลาโหม.

เอกสารสงครามมหาเอเชียบูรพา.

- ____. แฟ้มที่ ๑ ปพ. แผนกปกครอง (หลักการของไทยที่เกี่ยวกับญี่ปุ่น) เรื่อง คำชี้แจง
 ฐานะราชการทหารสูงสุด เรื่อง การติดต่อกับญี่ปุ่น
- ____. แฟ้มที่ ๒ ปพ. (หลักการที่ฝ่ายไทยตกลงกับฝ่ายญี่ปุ่นและฝ่ายญี่ปุ่นถือปฏิบัติเอง)
 เรื่อง กฎอัยการศึกของหน่วยจิ
- ____. แฟ้มที่ ๓ ปพ. หลักการ ๓ (เบ็คเกล็ค) เรื่อง การติดต่อกับช่วยเหลือของกองทัพ
 ญี่ปุ่นในประเทศไทย
- ____. แฟ้มที่ ๓ ปพ. แผนกปกครอง บิก ๒ เรื่องที่ ๔ ฝ่ายญี่ปุ่นให้สิ่งของเครื่องใช้
 แก่ไทย
- ____. แฟ้มที่ ๓ หนังสือ บสส. ๒๔๔๕ เรื่อง บันทึกการประชุมให้สัมภาษณ์ระหว่างผู้แทน
 หนังสือพิมพ์ไทยกับเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น
- ____. แฟ้มที่ ๒๑ (๑) เรื่องทั่วไป (สามัญ ๒๔๔๕-๒๔๔๖) บิก ๔
 -เรื่อง คนไทยใช้สิทธิพลทหารญี่ปุ่นก่อความเดือดร้อนแก่ราษฎรที่
 จังหวัดกาญจนบุรี
- ____. แฟ้มที่ ๒๑ (๑) เรื่องทั่วไป (๒๔๔๕-๒๔๔๖-๒๔๔๗) เรื่อง จดหมายจากนายพลโท
 อธิศา ผู้บัญชาการหน่วยอาสาชิ ถึง กองอำนวยการคณะกรรมการ
 การผสม ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๕
- ____. แฟ้มที่ ๒๖ ก.ปพ. แผนกปกครอง ทั่วไป ๔
 -เอกสารขอตกลงกับญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒
 -เรื่อง ข้อตกลงไทย-ญี่ปุ่น เกี่ยวกับการสร้างทางรถไฟเชื่อมระ-
 หว่างไทยกับพม่า ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๕
 -เรื่อง ข้อตกลงเกี่ยวกับการสร้างทางรถไฟผ่านคอคอตกกระ

—เรื่องบันทึกข้อตกลง เรื่องการใช้สนามบินกรุงเทพฯและสิ่งก่อสร้างใน
สนามบินร่วมกันระหว่างกองทัพไทยและญี่ปุ่น ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม

๒๔๘๕

- ____. เพิ่ม ข้อตกลงกับญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒
- เรื่องความตกลงระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทเงิน
เยนพิเศษ
- ข้อตกลงการปฏิบัติแก่ไปรษณีย์ภาคีในราชการทหารญี่ปุ่นต่อประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย.

- ____. เพิ่ม C:10 เงินสร้างทางรถไฟสายไทย-พม่า
- ____. เพิ่ม C:44 เรื่องกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินเยน ๒๔๘๕
- ____. เพิ่ม D:27 มาตรการที่สั่งพิมพ์ที่ญี่ปุ่น
- ____. เพิ่ม D:29 สั่งพิมพ์ธนบัตร ราคา ๑ บาท ล้านฉบับ
- ____. เพิ่ม หมายเลข ๕๙๓ เรื่องเกี่ยวกับการสั่งให้ทางญี่ปุ่นส่งธนบัตรที่สั่งพิมพ์ในญี่ปุ่น
มาให้โดยเร็ว
- ____. เพิ่ม หมายเลข ๖๑๔ เรื่องเงินค่าใช้จ่ายของทหารญี่ปุ่น (กระทรวงการคลัง)

ห้องพิมพ์สงครามอนุสรณ์, โรงเรียนนายเรือพระจุลจอมเกล้า.

- รวมเรื่องบันทึกเรื่องฐานะของประเทศไทยในสงครามมหาเอเซียบูรพา
- สมุดคำสั่งรายวันในทางทหาร
- สมุดสั่งการฝ่ายทหาร ๔ เล่ม
- สมุดสั่งการฝ่ายพลเรือน ๔ เล่ม

กองประวัติศาสตร์ กรมยุทธการทหารบก. กระทรวงกลาโหม.

- ____. บก.พล.๓ อุบล "ลับเฉพาะ" ที่ ๑๑๕๗๖/๕๓ เรื่องการเตรียมพร้อม ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๓
- ____. บก.มุกดาหาร "ลับ" ที่ ๑/๕๓ คำสั่งยึดกุมการ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓
- ____. กบ.ทบ.กน.พระนคร คำสั่งชี้แจง เรื่องการรักษาความลับและรับส่งหนังสือ สำหรับ ทบ.(สนาม) ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๓
- ____. บก.สูงสุด "ลับเฉพาะ" ที่ ๔/๕๓ เรื่องการป้องกันอธิปไตยของชาติ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓
- ____. บก.ทบ. "ลับเฉพาะ" ที่ ๑๕/๓ จาก มท.ทบ.ถึง ผบ.มณฑล ๔ เรื่อง ส่งหน่วย ปตอ.มาอยู่ในบังคับบัญชา ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔
- ____. บก.พล.๔ "ลับ" ที่ ๓๔/๒ เรื่องให้ ผ.เสธ.พล.๔ และประจำ บก.พล. ๔ ไปทำการลาดตระเวนตรวจภูมิประเทศเส้นทางและการสืบ ค้นหาข่าว ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๔
- ____. บก.ท.อีสาน อุบล "ลับเฉพาะ" ที่ ๗/๖๔๔ คำสั่งยุทธการ เรื่องการปฏิบัติก่อน การพักรบ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๔
- ____. บก.ท.บูรพา ที่ ๑๒๑/๑ เรื่องการเตรียมเข้าดินแดนที่ได้คืน
- ____. กท.พระนคร คำสั่ง ผบ.สูงสุด ที่ ๗/๕๔ เรื่องจัดการปกครองดินแดนที่ทหาร ยึดได้จากฝรั่งเศส ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๔
- ____. บก.สูงสุด ที่ ๔๗/๕๕ เรื่องให้กำชับข้าราชการในการสมาคมกับทหาร ญี่ปุ่น ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๕

- ___ท.พายัพ พล.๒ "ลับ" คำสั่งยุทธการ เรื่องแผนการรุกและการปฏิบัติการรุก ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕
- ___บก.พล.๒ "ลับเฉพาะ" ที่ ๒๕๒/๓ เรื่องการวางกำลัง ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕
- ___บก.พล.๒ ที่ ๒๕๒/๓๔ เรื่องการรุก ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๔๘๕
- ___บก.พล.๔ "ลับ" ที่ ๓๕๐/๑๓๓๓ เรื่องบันทึกประชุมเรื่องการเตรียมการรุก ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๘๕
- ___บก.พล.ม. คำสั่งยุทธการ เรื่องการซัดค้ำทัพในดินแดนสหรัฐอเมริกาใหญ่ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๔๘๕
- ___บก.ท.พายัพ "ลับเฉพาะ" ที่ ๕๕๕/๓๖๕๕ เรื่องการดำเนินการยุทธในขั้นต่อไป ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๘๕
- ___บก.พล.๓ "ลับ" คำสั่งยุทธการทั่วไปเรื่องการเข้าตีเมืองมะ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๔๘๕
- ___บก.ท.พายัพ "ลับ" ที่ ๑๓๖๔/๓๓๔๓ คำสั่งยุทธการเรื่องการเข้าตี ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๕
- ___บก.ข้าหลวงทหารประจำสหรัฐอเมริกาใหญ่ "ลับเฉพาะ" ที่ ๒๔/๒๐๗ เรื่องพิธีและของใช้ในสหรัฐอเมริกาใหญ่ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๘๕
- ___แผนกศึกษาธิการจังหวัดประจำสหรัฐอเมริกาใหญ่ ที่ ๒๐๓๗/๒๔๘๖ เรื่องจัดการพระศาสนาในสหรัฐอเมริกาใหญ่ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๘๖
- ___ที่ว่าการข้าหลวงประจำสหรัฐอเมริกาเจิม ที่ ๕๓/๘๖ เรื่องทำเนียบอำเภอและกำนันในสหรัฐอเมริกาเจิม ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๔๘๖
- ___กระทรวงกลาโหม "ลับ" ที่ ๒๕๑๐๘/๘๖ เรื่องรายงานเหตุการณ์เกี่ยวกับญี่ปุ่น ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๖

- ___ บก. พล. ม. ที่ ๒๑๐/๕๕๔ เรื่องรายละเอียดการปฏิบัติกาบบุคลากรในการเข้าตีเมืองมะ ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๖
- ___ บก. สูงสุด ที่ ๓๐๖๓/๘๖ เรื่องประกาศการปกครองสหรัฐไทยเดิม ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๖
- ___ ท. พายัพ กระทรวงการคลัง ที่ ๒๕๕๕/๘๖ เรื่องการควบคุมการปลูกฝิ่นในสหรัฐไทยเดิม ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖
- ___ ทบ. (สนาม) ที่ ๑๒๕/๑ ส่วน ๒ กง. เรื่องการช่วยเหลือทหารที่ตกค้างตามเส้นทางรถไฟ ลงวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗
- ___ บก. ทบ. "ลับ" ที่ ๕๐๕/๒ แนวปฏิบัติการรบของทหารจีนเรื่องการรบโดยวิธีจู่โจม ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗
- ___ บก. ร.๗ "ลับ" ที่ ๖๓/๑๕๑๔ เรื่องการบิตรีक्षाพื้นที่ด้านเมืองของลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๗
- ___ บก. พล.๓ "ลับ" ที่ ๓๓/๒๕๑๒ เรื่องการป้องกันจู่โจม ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๗
- ___ บก. ร.๘ ที่ ๘๒/๘๗ เรื่องเสนอแผนที่แสดงการวางกำลัง ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗
- ___ บก. ท. พายัพ ที่ ๕๐๖/๒ สรุปข่าวการเคลื่อนไหวของทหารพันธมิตรในเขตท. พายัพ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘
- ___ บก. ร.๑๓ "ลับที่สุด" ที่ ๕๕๕ เรื่องรายงานการจับเชลยนักบินอเมริกันและผลการสอบสวน ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘
- ___ บก. ทบ. ที่ ๕๓/๘๘ คำชี้แจงกองทัพกและกองทัพกสนาม เรื่องการปฏิบัติหน้าที่ในภาวะสงครามกับจีนยิ่ง ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

.....บ.ก.ทบ. "ลับ-ควาน" ที่ ๒๑๑๓๗/๘๘ เรื่องขอทราบรายละเอียดเกี่ยวกับค่ายเชลยศึก
ในเมื่อถูกปลดคอกาวจนแล้ว ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๘

.....บ.ก.พล.๓ "ลับเฉพาะ" ที่ - บันทึกคำสั่งยุทธการเรื่องการย้ายกำลัง ลงวันที่
๑๕ เมษายน ๒๕๔๘

.....บ.ก.พล.๓ "ลับเฉพาะ" ที่ ๗๑/๓ เรื่องรายละเอียดในการปฏิบัติกรรบ้านเมือง
เชียงใหม่ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๘

เอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว

ราชกิจจานุเบกษา

"ประกาศพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติตามความเป็นกลาง พ.ศ.๒๕๔๒"

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๖ ตอนที่ ๑๒๕ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๒

"พิธีสารระหว่างไทยกับประเทศญี่ปุ่นว่าด้วยหลักประกันและความเข้าใจกันทางการ
เมือง" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๘ ตอนที่ ๕๑ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๔

"พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ พ.ศ.๒๕๔๕" ราชกิจจานุเบกษา
เล่มที่ ๕๘ ตอนที่ ๕๕ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๕

"ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวอานันทมหิดล" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๕ ตอนที่ ๓๒ ลงวันที่ ๒๕

มกราคม ๒๕๔๕

"แถลงการณ์เกี่ยวกับการประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกา"

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๕ ตอนที่ ๓๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๕

"คำแถลงนโยบายของรัฐบาล" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๕ ตอนที่ ๔๗๕ ลงวันที่
๑๗ มีนาคม ๒๕๔๕

"ประกาศพระบรมราชโองการเรื่องยกเลิกประกาศใช้การศึกษาสัญญาพันธไมตรีระหว่าง
ประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นกับสนธิสัญญาและความตกลงอื่น ๆ ที่ต่อเนื่องกัน"

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๖๒ ตอนที่ ๒๕๓ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๘

สำนักเลขาธิการรัฐสภา, รัฐสภา

_____ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (วิสามัญ) ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

_____ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔

_____ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (วิสามัญ) ครั้งที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔

_____ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (วิสามัญ) ครั้งที่ ๕/๕๔-๕๕ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๕

_____ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๕

กรมโฆษณาการ

ข่าวโฆษณาการ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๕ เดือนกันยายน ๒๕๕๔

ข่าวโฆษณาการ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๒ เดือนธันวาคม ๒๕๕๔

ข่าวโฆษณาการ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม ๒๕๕๕

ข่าวโฆษณาการ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ข่าวโฆษณาการ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๖ เดือนเมษายน ๒๕๕๕

ข่าวโฆษณาการ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๗ เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๕

หนังสือพิมพ์รายวัน

"คำปราศรัยกล่าวแก่ทหารและยุวชนทหาร เนื่องในวันสิ้นศึก ๒๕๓๕" ศรีกรุง ๑๔ เมษายน ๒๕๕๐, หน้า ๑.

"เครื่องบินญี่ปุ่นมาไทย" ศรีกรุง ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒, หน้า ๑, ๒.

"คำบรรยายทางวิทยุ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔" ศรีกรุง ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๔, หน้า ๓.

"สุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น" ศรีกรุง ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๔, หน้า ๑.

"ไทยตอบข้อเสนอแล้ว" ศรีกรุง ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔, หน้า ๑.

"การไกล่เกลี่ยของญี่ปุ่นทำให้อิทธิพลอเมริกาเสื่อม" ศรีกรุง ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔, หน้า ๑.

"การค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น" ศรีกรุง ๔ มีนาคม ๒๕๔๔, หน้า ๑.

"การเจรจาเรื่องเขตแดนจะสำเร็จภายใน ๑๐ วัน" ศรีกรุง ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๔, หน้า ๑.

"คาดตัวเอกอัครราชทูตไทยประจำญี่ปุ่นมีพระองค์เจ้าวรรณไวทยากรและ หลวงวิจิตรวาทการ" ศรีกรุง ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๔, หน้า ๑.

"การจัดการศึกษาในยามสงคราม" นิกร ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๗, หน้า ๑.

เอกสารชั้นรอง

ก. หนังสือต่าง ๆ

การต่างประเทศ, กระทรวง กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคี ระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ หนังสือประมวล สนธิสัญญา เล่ม ๕ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๑๔.

กองทัพอากาศ. ประวัติการยุทธทางอากาศกรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๔.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารอากาศ, ๒๕๒๐.

การรถไฟแห่งประเทศไทย. การสร้างทางรถไฟติดต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่าใน ระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา. [ม.ป.ท.]

เขียน ชีระวิทย์. นโยบายต่างประเทศญี่ปุ่น. พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๑.

เขียน ชีระวิทย์. ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ : แผนกวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.

เขียน ชีระวิทย์. วิชาทางการเมืองการปกครองของญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, ๒๕๖๑.

จดหมายเหต่วนวลิต. (ฉบับสมบูรณ์) ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๗๕. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

ธนบุรี : โรงพิมพ์บรรณาร, ๒๕๐๘.

เจริญ ไชยชนะ และคนอื่น ๆ. โคโจ. กรุงเทพฯ : เสริมวิทย์บรรณการ, ๒๕๒๐.

เจริญ ไชยชนะ. โลกหลังสงครามโกเซอร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑. พระนคร : เกษมบรรณ-
กิจ, ๒๕๑๖.

จีปี เซลิน. นายพลลับบี้. แปลโดย อุทัย ถัดชลากุล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทย-
สัมพันธ์, ๒๕๕๓.

✓ ควง อภัยวงศ์. การต่อสู้ของข้าพเจ้า. พระนคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม, ๒๕๐๑.

โฆษณาการ, กรม. ประมวลคำปราศรัยและสุนทรพจน์ของฯพณฯท่านจอมพล ป.

พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีผู้นำของชาติ. (ฉบับที่ ๒) . ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๕.

พระนคร : โรงพิมพ์พานิชผล, ๒๕๕๕.

✓ โฆษณาการ, กรม. กวีกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น. พระนคร :
โรงพิมพ์พานิชกุลผล, ๒๕๕๔.

เจดีย์ว พันธุ์ลีลา. หลวงวิจิตรวาทการและงานก้านประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
เฟื่องอักษร, ๒๕๒๐.

ชิมาสู, ฮาซานางา. "สัมพันธ์ภาพระหว่างญี่ปุ่น-ไทย". สัมพันธ์ไมตรีไทย-ญี่ปุ่น. ชาวไทย
ฉบับพิเศษ (๒๗ พฤษภาคม-๕ มิถุนายน ๒๕๐๖) : ๑-๒๕.

เชิดชาย เหล่าหล้า. สหประชาชาติ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, ๒๕๑๖.

ญี่ปุ่น-ไทย, สมาคม. หนังสือแถลงการณ์ของสมาคมไทย-ญี่ปุ่น พ.ศ. ๒๕๕๕. พระนคร :
บริษัทการบินไทย, ๒๕๕๖.

เคอमारวี, วิลเลียม ทีโอคอร์. บ่อเกิดลัทธิประเพณีญี่ปุ่น เล่ม ๔. แปลโดย จำนวนัก

ทองประเสริฐ. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๑๕.

ดิเรก ชัยนาม. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. เล่ม ๑. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๕.

ดิเรก ชัยนาม. ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐.

แถมสุข นุ่มนนท์. พินอติต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรืองศิลป์, ๒๕๒๒.

แถมสุข นุ่มนนท์. เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, ๒๕๒๑.

ทรงศรี อัจจุรณ. การแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิสภาพนอกอาณาเขตกับมหาอำนาจในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๕.

ทวี รุทธะทรัพย์, พล.อ.อ. ชาติอยู่เหนือสิ่งใด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วรวิทย์, ๒๕๑๗.

ทวี บุญยเกตุ. "ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศไทยในระหว่างมหาสงครามโลกครั้งที่สอง". เบื้องแรกประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.

เขียนจันทร์ อำนวย. "การเมืองและการปกครองของไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒".

การเมือง-การปกครองไทยสมัยใหม่ : รวมงานวิจัยทางประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๒๒.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. การเจรจาเกี่ยวกับการลดค่าเงินบาทเท่ากับเงินเยน ๒๕๔๕.

กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๓.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ที่ระลึกครบรอบปีที่ ๒๐. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศิwap, ๒๕๐๕.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี ๒๕๔๔. พระนคร : โรงพิมพ์รัชมังคล, ๒๕๔๕.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. วิวัฒนาการธนบัตร. กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย,

- นราธิปพงศ์ประพันธ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ , กรมหมื่น. วัชรวิทย์ไทย เรื่องประวัติศาสตร์ชาติไทย.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย, ๒๕๑๕.
- นรนิติ เศรษฐบุตร และโกสินทร์ วงศ์สุววัฒน์. เมืองไทยในระบบรัฐสภา. กรุงเทพฯ :
 แพร่พิทยา, ๒๕๑๗.
- นายฉันทนา (นามแฝง). X.O.Group เรื่องภายในขบวนการเสรีไทย. กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๐๗.
- เนตร เขมะโยธิน, พล.อ. งานใต้ดินของพันเอกโยธี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เกษมบรรณกิจ
 , ๒๕๑๐.
- เนตร เขมะโยธิน, พล.อ. ชีวิตนายพล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เกษมบรรณกิจ, ๒๕๑๐.
- ป. พิบูลสงคราม, จอมพล. "ความร่วมมือและต่อต้านญี่ปุ่นสมัยสงคราม" เบื้องแรกประชา-
ธิปไตย. กรุงเทพฯ : ไทยรัฐ, ๒๕๑๖.
- ประเทือง คดองตรวจโรค. สารคดีแห่งชีวิต ๕๐ ปีของข้าพเจ้า. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 ศุภสภา, ๒๕๒๓.
- ประยูร ภมรมนตรี, พล.ท. ชีวิต ๕ แผ่นดินของข้าพเจ้า. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เพื่อ-
 อักษร, ๒๕๑๔.
- ประเสริฐ บัณฑิตสุนทร. รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๑๗. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์ ช. ชุมชุมช่าง , ๒๕๑๗.
- ปรีชา คำนตรระกูล. นายกคองกับแม่ทัพญี่ปุ่น. พระนคร : โรงพิมพ์พิมพ์ศรี, ๒๔๙๒.
- ปรีดี พนมยงค์. "ความเป็นไปในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์". เบื้องแรกประชา-
ธิปไตย. กรุงเทพฯ : ไทยรัฐ, ๒๕๑๖.
- ปรีดี พนมยงค์. เบื้องหลังการก่อตั้งขบวนการเสรีไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประจักษ์
 การพิมพ์, ๒๕๑๗.

- ปรีดี พนมยงค์. หลักฐานสำคัญบางประการเกี่ยวกับสถานะสงครามของประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ภาค ๑. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์, ๒๕๒๑.
- พูนพิศมัย กิจกุล, หม่อมเจ้า. เมื่อปืนแตก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๐๖.
- พื้น รณนภากาศ ฤทธาคนี, จอมพล. "อนุสาวรีย์วีระชน ๘ ธันวาคม ๒๕๕๔". ใน ที่ระลึกในการทำบุญอายุครบ ๖ รอบของจอมพลอากาศ พื้น รณนภากาศ ฤทธาคนี ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖, หน้า ๑๔๔-๑๔๕. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชาวทหารอากาศ, ๒๕๑๖.
- มัญญ บริสุทธิ์. เรื่องคณะรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๕.
- มาร์ติน, จูเนียร์; เจมส์ วี. "สัมพันธ์ภาพไทย-อเมริกันระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง." แปลโดย สุจิตรา วุฒิสถียร. ใน ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา, หน้า ๑๓๘-๑๓๙. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, ๒๕๑๔.
- เยพีเมฟ, คมิกรี. สงครามโลกครั้งที่สองกับชะตากรรมของประชาชนชาวเอเชีย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, ๒๕๑๔.
- รอง ศยามานนท์. ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐.
- เวก เขียวเวช, พล.ท. คิศจนอนุสรณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๙.
- วิจิตรวาทการ, หลวง. "บันทึกไว้สำหรับลูกๆ ใน วิจิตรวาทการอนุสรณ์ เล่ม ๒, หน้า ๒๐๖-๒๑๒. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พล.ท. หลวงวิจิตรวาทการ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๐๕. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รัชการมย์, ๒๕๐๕.

วิจิตร วาทการ, หลวง. "หลังจากประกาศสงคราม." ใน จิตวิทยาการเมือง, หน้า

๒๐๗-๒๑๑. กรุงเทพฯ : เสริมวิทย์บรรณาการ, ๒๔๕๓.

วิเทศกรณีย์ (นามแฝง). ไทยกับสถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : บรรณา-

การ, ๒๕๑๑.

ศราภย์พิพัฒน์, พระยา. ๑๐,๐๐๐ ไมล์ของข้าพเจ้า. กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๑๒.

สมิข, นิคอล และ เมลีส คัลลา. สยามเมืองใต้ดิน. แปลโดย เอก วิสกุล. พระนคร :

โรงพิมพ์ไทยพานิช, ๒๔๘๕.

สว่าง ลานเหลือ. ๓๗ ปีแห่งการปฏิวัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

๒๕๑๔.

สังข์ พัทธินัย. ความนึกในกรุงซัง. พระนคร : คลังวิทยา, ๒๔๕๕.

สังวรฤทธิกิจ, พล.ร.ต. บันทึกหลวงสังวรณ. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พล.ร.ต.หลวงสังวรฤทธิกิจ (สังวร สุวรรณชีพ) ๒๗ ธันวาคม ๒๕๑๖.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๑๖.

เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. "ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอเมริกากระหว่างสงครามโลกครั้งที่

๒" ใน ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา, หน้า ๑๗๕-๑๗๖.

กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, ๒๕๑๕.

เสฐียร พันธรั้งษ์. ความพินาศของโตเกียว. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, ๒๕๐๘.

สิริ เปรมจิตต์. ญี่ปุ่นบุกเอเชียในสงครามโลกครั้งที่สอง. พระนคร : โอเดียนสโตร์,

๒๕๐๘.

สิริ เปรมจิตต์. ประวัติศาสตร์ไทยในระบบประชาธิปไตย ๓๐ ปี. พระนคร :

เกษมบรรณกิจ, ๒๕๐๕.

สุพจน์ คำนถระกุล. ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์. พระนคร : ประจักษ์การ-

พิมพ์, ๒๕๑๔.

- หุยก์ คีรีวัต. ประชาธิปไตย ๑๗ ปี. พระนคร : โรงพิมพ์วิบูลกิจ, ๒๔๕๓.
- อุ้น ชนะนิกร, ท้าว. ความหลังของข้าพเจ้าท้าวอุ้น "ตื่นเย็น" ชนะนิกร. แปลโดย
ประภัสสร โปธิฐานนท์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, ๒๕๒๐.
- อ. พิบูลสงคราม (นามแฝง). จอมพล ป. พิบูลสงคราม. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์,
๒๕๑๘.
- Amnuai, Paul Sithi. Finance and Banking in Thailand : A Study of
the Commercial System, 1888-1963. Bangkok : Thai Watana
Panit, 1972.
- Batson, Benjamin A. Siam and Japan : The Perils of Independence.
Unpublished Paper. Australian National University, 1978.
- Browne, Courtney. Tojo : The Last Banzai. New York : Rinehart
and Winston Co., 1967.
- Butow, Robert J.C. Tojo and the Coming of the War. New Jersey :
Princeton University Press., 1961.
- Crosby, Sir Josiah. Siam : The Crossroads. London : Hallis and
Caster, 1945.
- David, Jame H. The Rise and Fall of Japanese Empire. London :
George Allen and Unwin , 1959.
- Fifield, Russel H. The Diplomacy of Southeast Asia, 1945-1958.
New York : Harper and Brothers, 1958.
- Gillochrist, Andrew. Bangkok Top Secret. London : Hutchinson,
197๐.

- Goedertier, Joseph M. A Dictionary of Japanese History. New York
: Walker and Weatherhill, 1968.
- Ingram, James C. Economic Change in Thailand, 1850-1970.
California : Standford University, 1955.
- Jones, F.C. Japan's New Order in East Asia : Its Rise and Fall,
1937-1945. London : Oxford University Press., 1954.
- Louis L. Snyder. The War A Concise History, 1939-1945. New York
: Julian Messner, 1965.
- Lobra, Joyce C., ed. Japan's Greater East Asia Co-Prosperity
Sphere in World War II. London : Oxford University Press.,
1975.
- Moreley, James William., ed. Japan's Road to the Pacific War.
New York : Columbia University Press., 1976.
- Morinosuke, Kajima. A Brief Diplomatic History of Modern Japan.
Tokyo : Charl E. Tuttle, 1973.
- Nuechterlain, Donald E. Thailand and the Struggle for Southeast
Asia. New York : Cornell University Press., 1965.
- Ray, Jayanta K. Protrait of Thailand Politics. New Delhi :
Orient Longman, 1972.
- Smith, Nicol and Clark Brake. In to Siam the Underground
Kingdom. New York : The Bobbs Merril Company, 1946.

- Songsri Foran. Thai-American-Britain Relations in the Post-World War II : Settlement Period. Presentation Paper to the 7th Conference of the International Association of Historian of Asia, 22-26 August 1977. Bangkok : Thailand, 1977.
- Tarling, nicholas. Atonement before Absolution British Policy Towards Thailand in the Second World War. Presentation to the 7th Conference of the International Association of Historians of Asia, 22-26 August 1977, Bangkok :Thailand, 1977.
- Thompson, Virginia. Thailand : The New Siam. New York : Paragon Book Reprint Co., 1967.

ข. วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- ครุฑี บุญวิบาล. "บทบาทของไทยในสงครามโลกครั้งที่สอง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๐.
- เทียมจันทร์ อำแห. "บทบาททางการเมืองและการปกครองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ. ๒๔๙๕-๒๔๘๓." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖.
- นิมิตร ปถมวาลย์. "กรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๔." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘.
- ชาติติ รวมศิลป์. "นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๓." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

พรภิรมย์ เอี่ยมธรรม. "บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕-ถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัย แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖.

วิภา มโนพิโมกษ์. "ความขัดแย้งในคณะราษฎร." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

สติโส ชันติวรพงศ์. "ประเทศไทยกับปัญหาอินโดจีนของฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๙๓๗-๑๙๔๓ (พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๔๘๖)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

สิริรัตน์ เรื่องวงษ์วาร. "บทบาททางการเมืองของ นายควง อภัยวงศ์ ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕-พ.ศ. ๒๔๘๑." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

สุรางค์ศรี กันเสียงสม. "ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

อดุลย์ กอวัฒนา. "การลาออกของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

อุบล จิระสวัสดิ์. "สภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

- Flood, Edward Thadeus. "Japan's Relations with Thailand, 1928-1941." Doctor's Thesis, Washington University, 1967.
- Nuntana Kapilakanchana, Phuangphat Suratanawikun.; and Suprata Nilawatchala. "The Relationship between Japan and Thailand, 1932-1945." The Research Paper of the Japan Foundation, 1978.
- Thamsook Numronda. "Thailand and the Japanese Presence, 1941-1945." Singapore : Institute of Southeast Asia Studies, 1977.
- Vivat Sethashuay. "United States-Thailand Diplomatic Relations during World War II." Doctor's Thesis, Brigham Young University, 1977.

ค.บทความ

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. "บริติช พมมยงค์ กับ การเมืองไทย." จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๑๕): ๓๕-๔๒.
- _____. "รัฐบาลสมัยแรกของจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๗." จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (มกราคม-๒๕๑๔): ๕๖-๕๘.
- แถมสุข นุ่มนนท์. "จอมพล ป. พิบูลสงครามกับการสร้างชาติไทย พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๗." วารสารประวัติศาสตร์ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๒๑) : ๑๔-๓๑.
- _____. "องค์ประกอบของนโยบายต่างประเทศไทย : นโยบายต่างประเทศของไทยสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง." วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ๑ (มิถุนายน-พฤศจิกายน ๒๕๑๔) : ๕๘-๖๔.

- ✓ ทินพันธ์ นาคะตะ. "การเมืองไทยในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๒-๒๔๙๐." วารสารธรรม-ศาสตร์ ๑ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๑๐) : ๓๕-๖๐.
- ธัญญา ผลอนันต์. "การต่อต้านญี่ปุ่น : จากยามาคา ถึง ทานากะ." วารสารสังคม-ศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับภัยเหลือง ภาค ๓ (สิงหาคม-กันยายน ๒๕๑๒) : ๙-๒๐.
- ดวงพันธ์ รัตนภูษิต แปล. "เอกสารสมัยพุทธศตวรรษที่ ๒๓ ของญี่ปุ่นเกี่ยวกับกรุงสยาม." วารสารศิลปากร ๕ (มกราคม ๒๕๑๒) : ๕-๕๗.
- ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์. "ญี่ปุ่นกับลัทธิจักรวรรดินิยมในเอเชียตะวันออก, ๑๙๒๑-๑๙๔๕." วารสารรวมคำแหง ๑ (ตุลาคม ๒๕๒๑) : ๗๕-๑๑๐.
- ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์. "นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นในระยะรัฐบาลทหาร." วารสาร สสท. ๒๓ (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๒๑) : ๕๐-๕๘.
- "ประวัติศาสตร์การเข้าสู่สงครามของญี่ปุ่น." วารสาร สสท. ๓๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒) : ๑๗ - ๕๗.
- สมโชค สวัสดิรักษ์. "ความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเซีย-บูรพา พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๘." วารสารเรืออากาศ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๒๔) : ๘๓-๑๐๗.
- Batson, Benjamin A. "The Fall of the Phibun Government, 1941." The Journal of the Siam Society 62 (July 1974) : 24-25.
- Chanvit Kasetsiri. "The First Phibun Government and Its Involvement in World War II." The Journal of the Siam Society 62 (July 1974) : 1-23.
- Christian, John L. and Nobutaka Ike. "Thailand in Japan's Foreign Relations." Pacific Affairs 15 (June 1942) : 195-221.

ภาคผนวก ก.

ว่าด้วยการพักรบระหว่างอินโดจีนฝรั่งเศสและประเทศไทย

รัฐบาลแห่งจักรพรรดิญี่ปุ่น โดยที่ปีความปรารถนาจะเห็นเหตุการณ์พหุระหว่างอินโดจีนกับประเทศไทยเป็นที่ระงับกันโดยเร็วที่สุดที่จะเป็นได้ จึงได้เสนอขอทำการไกล่เกลี่ยต่อรัฐบาลฝรั่งเศสและรัฐบาลไทย

โดยที่รัฐบาลทั้งสองนี้ได้ยอมรับข้อเสนอไกล่เกลี่ยดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลทั้งสองจึงได้แต่งตั้งผู้แทนแต่ละฝ่าย ผู้ได้ตกลงกันในข้อสัญญาต่อไปนี้

ข้อ ๑. ใ้กองทหารของอินโดจีนและของประเทศไทยแต่ละฝ่ายถอยจากที่ตั้งจริงของตนเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๑๙๔๑ เวลา ๑๐.๐๐ น. (เวลาท้องถิ่น) ออกไป ๑๐ กิโลเมตร โดยทั่วไป

โดยเฉพาะกรณีใ้กองทหารของทั้งสองประเทศแต่ละฝ่ายถอยไปยัง เส้นหรือจุดตั้งกล่าวต่อไปนี้คือ

<u>ฝ่ายอินโดจีน</u>	<u>ฝ่ายไทย</u>
ไพลิน (๑)	บาทังสูง
เขรอั้งเตก (๒)	คอมเวียงกรม
พุมคอง (๓)	จุดที่ตั้งอยู่ ๓๐ กิโลเมตร ทางตะวันตกของพุมคอง
ชุมท่านากเพรสัง (๔)	พุมวังสมัค

ใ้กองทหารคงประจำอยู่ ณ ที่ตั้งสำคัญ ๆ ซึ่งยึดได้เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๑๙๔๑ เวลา ๑๐.๐๐ น. (เวลาท้องถิ่น) ระหว่างชุมসাโรงและชุมสเวเชก สำหรับหน่วยรักษาการณ์แนวหน้าใ้ถอยคืน (๕)

กานดาล (๖)	เขตแดนในทวีปเอเชีย
อัมพิล (๗)	เขตแดนด้านเหนือของอัมพิล
จงกัลด (๘)	สวามิ (เหนือจงกัลด)
อันลวงเวง (๙)	เขตแดนด้านเหนือของอันลวงเวง
ชอมกसान (๑๐)	เขตแดนด้านเหนือของชอมกसान
ส.ศรียักกอด (๑๑)	ช่องเขาแปรทชว้าไบก
ตามเส้นตรงจาก ส.ศรียักกอด	๑๐ กิโลเมตรทางเหนือของเส้นช่อง
ไปทางตะวันออกจนถึง เขตแดนจังหวัด	เขาแปรทชว้าไบก-มูลาป้าไบก
ตามเส้นเขตแดนนี้ไปจนถึงฝั่งแม่น้ำโขง	
(๑๒)	
ฝั่งซ้ายของลำแม่น้ำโขงที่อยู่ทางด้าน	ฝั่งขวาของลำแม่น้ำโขงที่อยู่ทางด้าน
ตะวันตกที่สุด (๑๓)	ตะวันตกที่สุด
แล้วตามฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง	แล้วตามฝั่งขวาของแม่น้ำโขง
เหนือมูลาป้าไบก	เหนือมูลาป้าไบก จนถึงที่บรรจบน้ำ
	ของน้ำนุบ ตามลำน้ำนี้และต่อไปตาม
	เส้นเขตแดน

เป็นที่ตกลงว่า อาณาเขตของทั้งสองประเทศซึ่งไม่มีกำลังทัพของแต่ละฝ่ายตั้งประจำ
อยู่ และซึ่งฝ่ายบัจจามิตรมิได้ล่วงละเมิดเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม เวลา ๑๐.๐๐ น. (เวลาท้องถิ่น)
นั้น จะถูกยึดด้วยกำลังทหารโดยฝ่ายหนึ่งหรือฝ่ายใดไม่ได้

ให้ถือเส้นที่สามอันผ่านในระยะกึ่งกลางจากจุดที่ถอนทหารอินโดจีนและจุดที่ถอนกอง
ทหารไทยนั้น เป็นเส้นเขตการสำรวจของรัฐบาลทั้งสองแต่ละฝ่ายในเขมร

ในแคว้นลาวใต้ที่ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงนั้น ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยเป็นผู้ทำการ
 คำนวณในตอนเหนือของแนวเส้นจากช่องเขาแปรงซ่าโบก ถึงมูลป่าโมก และให้เจ้าหน้าที่ฝ่าย
 อินโดจีนเป็นผู้ทำการคำนวณในตอนที่ของแนวเส้นนี้

ในแคว้นลาวเหนือที่ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยเป็นผู้ทำการ
 คำนวณในตอนต้นของลำน้ำบุย และให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายอินโดจีนเป็นผู้ทำการคำนวณในตอนเหนือ
 ของลำน้ำนั้น

ภายในเขตสำรวจแต่ละตอนดังกล่าวข้างต้นนี้ รัฐบาลทั้งสองจะจัดให้มีประจำอยู่ได้
 ก็แต่พนักงานสำรวจพลเรือนซึ่งมีแค่เป็นสันเท่านั้น

ข้อ ๒. ห้ามมิให้เรือรบของทั้งสองประเทศที่กล่าวข้างต้นแต่ละฝ่ายข้ามแนวเส้นซึ่ง—
 ต่อไปนี้คือ

แนวเส้นจากหลักเขตแดนที่ชายฝั่งอ่าวไทย ไปจนถึงจุดตัดกันของซีกยาว ๑๐๒.๕๐
 องศาตะวันออก และซีกขวาง ๑๑ องศาเหนือ แล้วต่อจากนั้นไปให้แนวเส้นนั้นเดินตามซีกยาว
 ที่ผ่านจุดตัดกันที่ระนาบข้างต้นนั้น

ข้อ ๓. ห้ามมิให้เครื่องบินทหารของแต่ละประเทศบินล่วงล้ำอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง
 หนึ่ง เครื่องบินทหารเหล่านี้ จะบินข้ามเส้นที่อยู่ห่าง ๑๐ กิโลเมตร จากหลังแนวตั้งที่กำหนด
 ไว้ในข้อ ๑ วรรค ๒ และในข้อ ๒ นั้นไม่ได้

ข้อ ๔. การถอนกองทหารดังกล่าวในข้อก่อน ๆ ข้างต้นนั้น จะต้องให้เสร็จภายใน
 กำหนดเวลา ๗๒ ชั่วโมง นับตั้งแต่เวลาลงนามในข้อตกลงพักรบ

ข้อ ๕. นอกจากนั้นไม่ใ้กองทหารของทั้งสองประเทศกระทำการใด ๆ อันพึงจะก่อ
 ให้กลับมีการพิพาทขึ้นอีกได้

ข้อ ๖. ให้การพักรบมีกำหนดเวลา ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๑๙๔๑ เป็นต้นไป และเงื่อนไขแห่งการระงับข้อพิพาทอย่างเด็ดขาดนั้น จะต้องตกลงกันก่อนสิ้นกำหนดเวลาที่กล่าวนี้

อย่างไรก็ดี ถ้าการระงับข้อพิพาทอย่างเด็ดขาดนั้น ไม่เป็นที่สำเร็จได้ภายในกำหนดเวลานี้แล้ว อาจจะขยายเวลาของสถานะการพักรบต่อไปอีกได้ ด้วยความตกลงของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องทั้งสาม

ข้อ ๗. ผู้แทนญี่ปุ่นจะไต่ลงนามในข้อตกลงพักรบ เหมือนกันี่นามของรัฐบาลของจักรพรรดิผู้แทนญี่ปุ่นนี้จะไต่ควบคุมการปฏิบัติตามพันธัตติเกี่ยวกับการพักรบ

ข้อ ๘. รัฐบาลของประเทศคู่กรณีทั้งสองจะไต่ให้ความสะดวกที่จำเป็นทุกอย่างแก่ผู้แทนญี่ปุ่น ในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ทำการควบคุมการพักรบ

ข้อ ๙. ให้คืนบรรดา เชลยศึกของแต่ละฝ่ายแก่กันและกันโดยทันที ภายหลังจากไต่ลงนามในข้อตกลงอันจะไต่กระทำขึ้นเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทอย่างเด็ดขาดนั้น

ข้อ ๑๐. ข้อตกลงฉบับนี้ได้ทำขึ้นเป็นภาษาญี่ปุ่น ฝรั่งเศสและไทยในกรณีที่มีการแตกต่างกันขึ้นในการตีความระหว่างตัวบทภาษาญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และไทย ให้ถือตัวบทภาษาญี่ปุ่นเป็นหลัก.

ทำที่เมืองไซง่อน วันที่ ๓๑ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๑

ที่มา.— กองบรรณสาร, กระทรวงการต่างประเทศ. แฟ้ม อินโดจีน ๓:๔ (๔)

เรื่องการพักรบระหว่างอินโดจีนและประเทศไทย

ภาคผนวก ข.

พิธีสารระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น
ว่าด้วยหลักประกันและความเข้าใจกันทางการเมือง

รัฐบาลไทยและรัฐบาลญี่ปุ่น

มีความปรารถนาเท่าเทียมกันในอันจะรักษาสันติภาพในเอเชียตะวันออก

อาศัยเจตนารมณ์สันติและมิตรภาพ ซึ่งได้อำนวยการจัดทำสนธิสัญญา ฉบับวันที่

๑๒ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๕๐ และมีความปรารถนาจริงใจเท่าเทียมกันที่จะคงดำเนินในทางนี้

ใครจะยังเสียดียภาพให้แก่สัมพันธไมตรี ซึ่งเพิ่งกลับสถาปนาขึ้นระหว่างประเทศไทย

กับฝรั่งเศส

จึงได้ทำความตกลงกันดังต่อไปนี้

๑. รัฐบาลญี่ปุ่นให้ประกันแก่รัฐบาลไทย ในลักษณะเด็ดขาดและถาวรอันมิได้แห่งความ
ระงับการขัดกันระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศส อันเป็นผลสืบจากการไกล่เกลี่ยของรัฐบาลญี่ปุ่น
เนื่องแต่อนุสัญญาสันติภาพระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศส ฉบับวันที่ ๙ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๕๑
และบันทึก เอกสารภาคผนวก

๒. รัฐบาลไทยสนองรับหลักประกันของรัฐบาลญี่ปุ่นดังกล่าวแล้ว และจะพยายามรักษา
สันติภาพในเอเชียตะวันออก โดยจะเพาะอย่างปึงจะพยายามสถาปนาสัมพันธไมตรีแห่งเพื่อนบ้าน
ที่ดี กับทั้งบำรุงเศรษฐกิจสัมพันธอันสันติระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่น

รัฐบาลไทยแถลงไว้ควยว่า ไม่มีเจตนาที่จะทำความตกลง หรือความเข้าใจใด ๆ กับ
ประเทศภายนอก เพื่อร่วมมือกันทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือการทหาร ในสภาพที่จะให้
รัฐบาลไทยขัดกับญี่ปุ่นโดยตรงหรือโดยทางอ้อม

๓. พิธีสารนี้ จะได้รับสัตยาบัน และจะได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันกัน ณ กรุงโตเกียว ภายในสองเดือนหลังจากวันลงนาม

พิธีสารนี้ จะได้เริ่มใช้ตั้งแต่วันแลกเปลี่ยนสัตยาบันเป็นต้นไป

เพื่อเป็นพยานแห่งการนี้ ผู้ลงนามข้างท้ายนี้ ซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องจากรัฐบาลแต่ละฝ่าย ได้ลงนามและประทับตราพิธีสารนี้ไว้เป็นสำคัญ

ทำคู่กันเป็นสองฉบับ เป็นภาษาไทยและญี่ปุ่น ณ กรุงโตเกียว เมื่อวันที่เก้า เดือนที่ห้า พุทธศักราช สองพันสี่ร้อยแปดสิบสี่ ตรงกับวันที่เก้า เดือนที่ห้า ปีสโยวาที่สิบหก.

(ประทับตรา) วรรณไวทยาการ

(ประทับตรา) ศรีเสนา

(ประทับตรา) น.อ. ศิลปศัตราคม

(ประทับตรา) วนิช ปานะนนท์

(ประทับตรา) มัตสึโอกะ โยสุเกะ

(ประทับตรา) มัตสึมิยะ ฮาจิเมะ

ที่มา.— กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, กระทรวงการต่างประเทศ. สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ หนังสือชุดประมวลสนธิสัญญา เล่ม ๕ พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๔๘๔ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๑๔), หน้า ๒๕๐-๒๕๒.

ภาคผนวก ก.

ข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลญี่ปุ่น วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔

(Copy)

The under signed, duly authorised by their respective Governments, agree as follows:

1. In order to cope with the urgent situation in the East Asia, Thailand shall give to Japan the permission of passage by the Japanese force through the Thai territory and giving of all necessary facilities for the said passage as well as immediate execution of measures to avoid every possible conflict which may arise between the Japan and the Thai forces.

2. The particulars for the execution of the precedent paragraph shall be agree upon between the military authorities of the two countries.

3. Japan shall guarantee that the independence, sovereignty and honour of Thailand be respected.

Done, in duplicate, at Bangkok on the 8th December, 1941.

Sd. Direk Jainam

The Thai minister for Foreign Affairs.

Sd. T. Tsubokami

The Japanese Ambassador.

ภาคผนวก ข.

คำแถลงการณ์

ด้วยเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตั้งแต่เวลาประมาณ ๐๒.๐๐ น. กองทหาร
ที่นำโดยผู้นำประเทศไทยทางทะเลในเขตจังหวัดสงขลา บัดตานี ประจวบคีรีขันธ์
นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี (บ้านดอน) และบางปู ส่วนทางบกได้เข้ามาทางจังหวัด
พระตะบอง และพิบูลสงคราม เกือบทุกแห่ง ทหารและตำรวจไทยได้ทำการต่อสู้อย่าง
เข้มแข็ง

หนึ่งในเวลาเดียวกันก็ได้มีข่าวจากต่างประเทศว่ากองทัพเรือที่นำโดยเรือดำน้ำ
เกาะกวม และฟิลิปปินส์ของสหรัฐอเมริกา ได้ส่งทหารขึ้นบกที่โกตาบารูในเขตมลายูของ
อังกฤษ และได้เข้าโจมตีสิงคโปร์โดยเครื่องบิน อย่างหนักด้วย

ในเรื่องนี้เอกอัครราชทูตที่นำโดยมาที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรี ในวันที่
๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๒๒.๓๐ น. ได้ชี้แจงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
ว่าได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกาแล้ว แต่ไม่ได้ถือว่าไทยเป็นศัตรู หากแต่
มีความจำเป็นต้องขอทางเงินผ่านอาณานิคมไทย

รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พิจารณาปรึกษาหารือกันโดยรอบคอบแล้ว เห็นว่า
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งนี้ เป็นสิ่งซึ่งไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ แม้ประเทศไทยได้พยายามโดย
สุดกำลังก็ไม่สามารถจะหนีเหตุการณ์อันนี้ไปได้ และเนื่องจากสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
การที่จะต่อสู้กันไปก็จะเป็นการเสียเลือดเนื้อชาวไทยโดยไม่สำเร็จประโยชน์ จึงจำเป็นต้อง
ต้องพิจารณาตามข้อเสนองของรัฐบาลที่นำและยอมย่นให้ทางเงินแก่กองทัพที่นำ โดยได้รับ
คำมั่นจากรัฐบาลที่นำเป็นลายลักษณ์อักษรว่า จะเคารพเอกราช อธิปไตย และ
เกียรติศักดิ์ของไทย ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงได้ตกลงให้ทางเงินแก่ที่นำ และการต่อสู้ -

ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นก็ได้หยุดลง

ขอให้ประชาชนชาวไทยจงระงับความตื่นเต้นและพยายามประกอบกิจการงานต่อไปตามเดิม รัฐบาลจะทำความพยายามอย่างสูงสุด ในอันที่จะให้เหตุการณ์ทั้งหลาย ผ่อนจากหนักเป็นเบาให้มากที่สุดที่จะทำได้ ขอให้ประชาชนชาวไทยจงรักษาความสงบ และหึงคำสั่งคำตักเตือนของ รัฐบาลทุกประการ.

ที่มา.— ดิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒, หน้า ๑๕๕-๑๖๐.

ภาคผนวก ง.

คำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทย

แต่

ประชาชนชาวไทยด้วยกัน

ตามแถลงการณ์ของรัฐบาลซึ่งได้ประกาศให้พี่น้องชาวไทยทั่วหน้าทราบว่า บัดนี้ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรทางทหารกับประเทศญี่ปุ่นแล้วนั้น กระทรวงมหาดไทยเห็นว่า โดยฐานะที่กระทรวงนี้มีหน้าที่เป็นฝ่ายปกครองอันมีความใกล้ชิดติดต่อกับประชาชนทั่วไป ฉะนั้น จึงเป็นการสมควรที่จะได้ชี้แจงทำความเข้าใจแก่พี่น้องชาวไทยทั้งหลายในเหตุผลแห่งนโยบายของรัฐบาลที่ได้ดำเนินไปให้เป็นที่ประจักษ์ชัดเจนเพื่อความเข้าใจและมั่นใจทั่วกันอีกครั้งหนึ่ง และไทยทั้งชาติจะได้มีความรู้สึกคิดเห็นมุ่งมั่นต่อผลเบื้องหน้าอันเป็นชีวิตของชาวเราให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะผลอันเป็นที่หวังแห่งชีวิตของประเทศไทยชาติจะบรรลุสำเร็จได้ก็แต่โดยซำรงไว้ซึ่งความสามัคคีอันแน่นแฟ้นของชาติเท่านั้น

ทำไมรัฐบาลจึงได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรทางทหารกับประเทศญี่ปุ่น ขอนี้ท่านนายกรัฐมนตรีที่เคารพปึงของเราได้ชี้แจงให้พี่น้องร่วมชาติทราบทางวิทยุกระจายเสียงเมื่อคืนนี้แล้วว่า เมื่อเราอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้ และเราเกิดมาเป็นชาติไทย เป็นชาติที่รักเมื่อเรือของเราถูกพายุอย่างหนักเลี้ยวไม่ไหวซึ่งไม่ใช่เราคนเดียว คนอื่น ๆ ก็หนักเลี้ยวไม่ได้เหมือนกัน ฉะนั้น เราจะต้องเสียสละหรือจะต้องทำทุกอย่างซึ่งจะเดินหรือจะพอใจหรือจะท้อใจหรือจะร้องไห้ หรืออย่างไรก็ตามเราก็ต้องทำโดยมุ่งความเป็นเอกราชและความสมบูรณ์ของชาติเท่านั้น นี่เป็นข้อสำคัญที่พี่น้องร่วมชาติที่จะต้องคำนึงถึงและกำหนดจดจำเสมอ

ลักษณะการปฏิบัติกำบ้านเมือง เช่นการปฏิบัติของรัฐบาลในกรณีเพื่อรักษาชีวิตประเทศชาตินั้นย่อมคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมส่วนใหญ่เป็นสำคัญ จะคิดแต่ประโยชน์ส่วนน้อย

ส่วนบุคคลนั้นไม่ได้ ฉะนั้น การประกอบกรณียกิจในทางการเมืองจึงต้องมุ่งต่อประโยชน์ของประเทศไทยโดยคำนึงถึงความผันแปรของโลกเป็นใหญ่ เราจะเพ่งแต่อคฤมคติเลิศเฉพาะภายในประเทศของเราเท่านั้นหาได้ไม่ และทั้งนี้ต้องไม่ยอมให้ประโยชน์เฉพาะบุคคลหรือหมู่คณะอันเป็นส่วนน้อยเข้ามา เป็นอุปสรรคใดด้วย ฉะนั้น จึงจำเป็นที่ชาวไทยทุกคนน่าจะต้องทำใจเป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติอันเป็นประโยชน์ส่วนใหญ่มากกว่าประโยชน์ส่วนตน และต้องหัดใจเพื่อดำเนินตามรัฐบาลในอันที่จะได้ผันแปรนโยบายให้เหมาะแก่เหตุการณ์ภายนอกนั้นด้วย

บัดนี้ เมื่อรัฐบาลได้นำชาวเราให้ดำเนินการปฏิบัติทางทหารร่วมกับประเทศญี่ปุ่น ก็เป็นการสมควรที่ชาวเราจะได้พิจารณาถึงประชาชาติญี่ปุ่นและชาติอื่น ๆ ที่ได้มีความเกี่ยวข้องข้องพันกันอยู่กับเรานั้นว่า ใครเป็นอะไรอย่างใด อย่างที่ท่านนายกรัฐมนตรีได้ให้สติแก่พี่น้องร่วมชาติกันนั้นแล้ว ขอให้พี่น้องทั้งหลายหวนระลึกถึงเหตุการณ์ในระยะเวลาที่ล่วงมาแล้วอันใกล้นี้ เช่นเฉพาะเมื่อคราวที่ชาติเรามีกฎพิพาทกับชาติฝรั่งเศสในอินโดจีน เป็นต้น ประชาชาติญี่ปุ่นก็ได้มีประชามติสนับสนุนชาติไทยทั้งกายวาจาใจ และในที่สุดประเทศญี่ปุ่นได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทให้ประเทศไทยได้รับดินแดนที่เสียไปแต่โบราณกาลเป็นบางส่วนกลับคืนมา เพียงเท่านี้ชาวเราก็น่าจะได้เล็งเห็นน้ำใจอันดีของชาติญี่ปุ่นส่วนหนึ่งแล้ว นอกจากนั้นขอให้ชาวเราได้พิจารณาว่า ตั้งแต่โบราณกาลมาจนทุกวันนี้ ญี่ปุ่นกับไทยเคยมีกรณีบาดหมางกันอย่างไรบ้าง เราจะเห็นได้ว่าประเทศญี่ปุ่นแม้จะเป็นมหาอำนาจก็มิได้เคยรุกรานหรือเบียดเบียนประเทศชาติเราแต่ประการใด ๆ เลย ตรงกันข้ามขอให้พี่น้องทั้งหลายได้หวนระลึกถึง เหตุการณ์ในอดีตที่ไกลออกไปสักหน่อยก็จะตระหนักในความจริงว่า ดินแดนของเราที่ต้องลดน้อยลงเพราะสูญเสียไปนั้น ใครเป็นผู้เชือดเฉือนเอาไป แท้จริงชาติอื่นต่างหากที่มาช่วยกันเชือดเฉือนเอาไปที่ละชิ้นสองชิ้น จนถึงเขาเคยหัวสัญญากันว่า จะแบ่งปันดินแดนของไทยกันฝ่ายละครึ่ง จนถึงคนละฝั่งแม่น้ำ—

เจ้าพระยา แก่เฉอะนุญที่ประเทศชาติไทยยังไม่ถึงที่ตาย คุณพระรัตนตรัยได้บันดาลให้
เกิดอุปสรรคนานาชักขวางไว้ พวกเราจึงยังได้มีโอกาสเกิดมาเป็นมนุษย์ที่มีอิสระเสรี ยัง
ไม่ถึงคราวต้องเป็นข้าทาสเขา

เสียงโฆजरรมย์ที่เราเอามาคิด เอามาพูดถึงส่วนไม่ดีของชาวตี๋นหรือทหารตี๋น
นั้นท่านนายกรัฐมนตรีได้กล่าวไปแล้วว่า ส่วนมากเป็นชาวอูกุสตันเกิดแต่วิธีการโฆษณา
ชวนเชื่อทั้งสิ้น ข้อเท็จจริงซึ่งได้มีขึ้นเห็นเป็นส่วนน้อย และเป็นธรรมชาติของคนหมู่มากซึ่ง
ต่างชาติต่างภาษากับเราย่อมจะมีความไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดขึ้นได้ในบางกรณี และเป็น
ส่วนน้อยกว่าที่พูดกันนั้นอย่างมากมาย ซึ่งทั้งนี้ทางราชการก็หาได้นิ่งนอนใจหรือรับฟัง
ข่าวโฆजरรมย์แล้วก็เชื่อหรือเคยอยู่เช่นนั้นไม่ ในที่สุดเมื่อได้สอบสวนดูแล้วก็ได้ประจักษ์ชัด
แล้วว่า ที่ชาวเราพากันโฆजरรมย์กันไปทั่วเมืองนั้นก็เพราะผลของการโฆษณาชวนเชื่อ
เป็นเหตุผลของแนวที่ ๕ เกิดขึ้นแก่ใจคนโดยไม่รู้สึกรู้สียงไม่มีปัญหา เหตุการณ์ซึ่งได้เป็น
ไปดังกล่าวนี้ ย่อมเป็นที่หนักใจของรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าทางอันจะนำความหายนะ
มาสู่บุคคล และประเทศชาตินั้นไม่มีอะไรร้ายเท่าความมัวเมาหลงงมงายของชาวอูกุสตัน และขาด
วิจรรณญาณของมนุษย์ ซึ่งพระท่านเรียกว่าความประมาทนั่นเอง รัฐบาลได้พยายามพร่ำ
บอกอยู่เสมอ ๆ ว่า จงระวังแนวที่ ๕ และการโฆษณาชวนเชื่อ เพราะเป็นมูลเหตุที่ก่อ
ให้เกิดความไม่ไว้วางใจตัวเอง และอะไรก็ไม่สำคัญเท่าที่ใจของมนุษย์เกิดเป็นแนวที่ ๕
ขึ้นโดยไม่รู้สึกรู้สียง ฉะนั้น บัดนี้เมื่อเราร่วมมือกับตี๋นเพื่อประโยชน์แห่งการยังชีวิตและ
ความเติบโตใหญ่โตของประเทศไทยเราจะนี้แล้ว จึงเป็นการสมควรหรือจำเป็นอย่างยิ่ง
ที่พี่น้องทั้งหลายจะได้เลิกจากความเป็นผู้ประมาทเสียที

ขอคณะพระศรีรัตนตรัยจงเข้าสู่จิตใจประชาชนชาติไทยโดยทั่วหน้า ช่วยโปรดพิทักษ์

รักษาใจดวงใจของชาวไทยปราศจากมลทินและราศีทั้งดวง ให้คงมีแต่ความบริสุทธิ์และ
ประสานสนิทเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อเป็นกำลังบันดาลให้การปฏิบัติภารกิจารสำคัญ
อันเป็นชีวิตของประเทศไทยชาติครั้งนี้ จนบรรลุผลสำเร็จตามความปรารถนาโดยตลอดเทอญ.

กระทรวงมหาดไทย

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

ที่มา.— กองบรรณสาร, กระทรวงการต่างประเทศ. เพิ่ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒ (๑)

เกี่ยวแก่การประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา

ด้วยตามที่ได้มีพระบรมราชโองการให้ประกาศทราบทั่วกันว่าไม่มีสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยฝ่ายหนึ่ง กับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาอีกฝ่ายหนึ่งแล้วนั้น รัฐบาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขอแถลงให้ประชาชนทราบดังต่อไปนี้

ตั้งแต่แรกที่ยังคงอยู่แต่จักรภพมาทางตะวันออก ประเทศไทยก็ได้รับการเบียดเบียนบีบคั้นไม่ขาดสาย บริเตนใหญ่ไ้ขึ้นทอนดินแดนและแบ่งแยกเชื้อชาติไทยให้กระจัดกระจายและกระทำการทุกอย่างให้ชาติไทยอ่อนแอ ในทางการคลังและเศรษฐกิจบริเตนใหญ่ก็เข้าคุมเส้นชีวิตและบีบบังคับไทยทุกสถาน รัฐบาลไทยทุก ๆ รัฐบาลต้องโอนอ่อนผ่อนตามความต้องการของบริเตนใหญ่เสมอมา แต่ถึงกระนั้น บริเตนใหญ่ก็พยายามกลั่นแกล้งในทางการค้าที่สำคัญของไทย เช่น การค้าข้าว แร่ ยาง และไม้สัก ก็ได้รับการบีบบังคับจากบริเตนใหญ่อยู่เป็นนิตย์

ส่วนทางสหรัฐอเมริกานั้นเล่าก็ดำเนินนโยบายอย่างเดียวกับบริเตนใหญ่ ชาวไทยทั้งหลายคงจะยังจำได้ว่าในกรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีนที่แล้มาแล้ว สหรัฐอเมริกาได้ขัดขวางทางดำเนินของไทยทุกประการ ตลอดจนริบเครื่องบินและอาวุธยุทธภัณฑ์ที่ไทยสั่งซื้อและชำระเงินให้เสร็จแล้วทางประวัติศาสตร์ยังแสดงให้เห็นอีกว่า เมื่อคราวพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศสใน ร.ศ. ๑๑๒ นั้น ไทยได้ขอให้สหรัฐอเมริการะงับกรณีพิพาทด้วยความเป็นธรรม เพื่อสานติสุขของมนุษย์ แต่สหรัฐอเมริกาก็มีใจน่าพาประการใด ปลอบให้ไทยถูกกดขี่ข่มเหงมาแต่ครั้งกระโน้น

ครั้นเมื่อสงครามได้บังเกิดขึ้นในยุโรปโดยที่ญี่ปุ่นได้ประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ที่แล้วนั้น ประเทศไทยได้รู้สึกความผูกพันในหน้าที่ ๆ เป็นชาวเอเชีย จึงได้ร่วมมือทำสัญญาพันธมิตรกับญี่ปุ่น แต่ถึงกระนั้นไทยก็ยังมิได้ประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา และได้ทำการประทุษร้ายรุกรานสองประเทศนี้แต่อย่างใด ตรงกันข้าม บริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาได้ทำการประทุษร้ายรุกรานไทยอย่างรุนแรง ในระหว่างเวลาตั้งแต่

วันที่ ๔ ธันวาคม ถึง ๒ มกราคม ไทยได้ถูกโจมตีทางอากาศ ๓ ครั้ง และโจมตีทางบกถึง ๓๖ ครั้ง จังหวัดที่ถูกโจมตีมีจังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี นครสวรรค์ พระนคร และธนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สงขลา และยะลา ในบรรดานักบินที่จับได้ในประเทศไทย ก็มีนักบินที่เป็นคนชาติอเมริกันอยู่ด้วย การโจมตีทางอากาศนั้นก็มิได้ทำความเสียหายระหว่างประเทศ กล่าวคือมิได้โจมตีที่สำคัญทางทหารอย่างไร กลับทำการโจมตีบ้านเรือนราษฎรและใช้ปืนกลยิงผู้คน พลเมืองอย่างปราศจากศีลธรรม

ครั้นเมื่อคืนวันที่ ๒๔ เดือนนี้เอง เครื่องบินอังกฤษได้มาโจมตีกรุงเทพฯ อีก ทั้ง ๆ ที่ไทยยังมีได้ประทุษร้ายอังกฤษอเมริกาอย่างใด

พฤติการณ์นี้ย่อมตกอยู่ในวิสัยอันไม่สามารถจะทนดูต่อไปได้ จึงได้มีพระบรมราชโองการประกาศสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาในวันนี้ ตั้งแต่เวลาเที่ยงวันเป็นต้นไป

นับแต่วันที่ประกาศกระแสพระบรมราชโองการนี้เป็นต้นไป ประเทศไทยอยู่ในสถานะสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา และไทยจะตอบสนองการประทุษร้ายทุก ๆ อย่างที่บริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาทำกับไทย

ขอให้ข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ และพลเรือนจงปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เต็มความสามารถ และขอให้อาณาประชาราษฎรชาวไทยจงร่วมมือกับทางราชการปฏิบัติตามพระราชกำหนดกฎหมาย คำสั่งและคำแนะนำของรัฐบาลอย่างเคร่งครัด ทั้งทั้งหน้าประกบอาชีพให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการของประเทศชาติ และทำความพยายามทุกสถานที่จะนำประเทศชาติไปสู่ชัยชนะในขั้นสุดท้าย

ขอให้บรรดาประชาชนที่เป็นชาวต่างชาติ จงรักษาความสงบและร่วมมือกับชาวไทยในอันจะป้องกันรักษาความเรียบร้อยภายใน รัฐบาลขอประกาศว่าบรรดาชนชาวเอเชียทั้งหลาย แม้จะถือสัญชาติหรืออยู่ในบังคับของบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาก็ดี ถ้าหากสังวรระวังรักษาความสงบเรียบร้อยและร่วมมือร่วมกับชาวไทยเป็นอันดีแล้ว รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็จะไม่ถือว่า เป็นศัตรู

และจะให้ได้รับผลประโยชน์อย่างเดียวกับชาติที่เป็นมิตรตลอดไป

รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีความมั่นใจในเหตุผลและความเป็นธรรม และเชื่อมั่น
ในความรักชาติกล้าหาญและความเป็นนักรบของไทยแต่โบราณกาลว่าจะนำชัยชนะและความรุ่งโรจน์
มาสู่ชาติไทยต่อไปในอนาคต

ขอความสวัสดิไมตรีจงมีแก่ชาติไทย.

๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ที่มา.- ราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ ๕ เล่ม ๕๕, วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๕, หน้า ๒๕๗-๒๕๘

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อตกลงไทย-ญี่ปุ่น เกี่ยวกับการสร้างทางรถไฟเชื่อมระหว่างประเทศไทยกับพม่า

เนื่องด้วยความเป็นไปในการวางแผนการยุทธของกองทัพญี่ปุ่น จึงทำความตกลงในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างทางรถไฟเชื่อมประเทศไทยกับพม่า ตามหลักการในข้อ ๔ และ ๖ แห่งข้อตกลงความร่วมมือระหว่างไทย - ญี่ปุ่น ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ในการสร้างทางรถไฟสายนี้ ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือ ดังข้อความต่อไปนี้ ส่วนค่าใช้จ่ายสิ่งอุปกรณ์ที่ประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือนั้น ทางฝ่ายกองทัพญี่ปุ่นยินดีจะออกค่าใช้จ่ายให้ แต่รายละเอียดเกี่ยวกับข้อนี้จะได้ทำการตกลงกันเป็นพิเศษ

๑. ให้ที่ดินที่ต้องการใช้ในการสร้างทางรถไฟ และพื้นที่สำหรับก่อสร้างอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแก่การนี้

๒. งานสร้างทางรถไฟให้ใหญ่ในความอำนวยการของผู้นับบัญชาหน่วยสร้างทางรถไฟของกองทัพญี่ปุ่น ฝ่ายไทยจะช่วยเหลือจัดจ้างกรรมกรและหนายช่างไปช่วยตามความสามารถ

๓. จัดหาสิ่งอุปกรณ์ในการก่อสร้าง และการลำเลียง จึงจะกล่าวต่อไปข้างล่างนี้ ส่วนจำนวนนั้นจะได้ทำการตกลงกันเป็นพิเศษ

ก. ไม้หมอนรถไฟและเสาไฟฟ้า

ข. ไม้ที่เกี่ยวกับการสร้างสะพาน และสร้างสถานีรถไฟ

ค. บุรีแมนต์ และ ชาน

ง. ฝ่ายไทยจะจัดให้กองทัพญี่ปุ่นได้จ้างรถยนต์บรรทุก รวมทั้งคนขับด้วยเท่าที่จะทำได้ (ส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงนั้น ทางฝ่ายกองทัพญี่ปุ่นจะจ่ายให้)

จ. ฝ่ายไทยจะจักให้กองทัพอากาศเรือสำหรับใช้ในการขนส่งระหว่างแม่น้ำแม่กลองกับแม่น้ำแควน้อย รวมทั้งคนเรือควายเท่าที่จะหาได้ (ส่วนน้ำมันเชื้อเพลิงนั้นทางฝ่ายกองทัพญี่ปุ่นจะจ่ายให้)

ฉ. เครื่องล้อเลื่อนเกี่ยวกับการสร้างและการติดต่อกัน รวมทั้งรถขนาดเล็กเท่าที่จะหาได้

ช. เครื่องใช้สำหรับทำการขนส่งชนิดเบา เท่าที่จะหาได้

๕. เกี่ยวกับการตั้งงานสร้างทาง จะขอใช้สายสื่อสารของกรมรถไฟระหว่างกรุงเทพมหานครกับบ้านโป่ง

ข้อ ๒. นอกจากหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานี้ ประเทศไทยจะให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่หน่วยก่อสร้างทางรถไฟของกองทัพญี่ปุ่นตามสมควร

ข้อ ๓. ประเทศไทยจะร่วมมือในการแก้ปัญหาค่าเงินที่เกี่ยวกับการก่อสร้างทางรถไฟสายนี้ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ จะให้ทำการตกลงกันเป็นครั้งคราว

ข้อ ๔. ประเทศไทยจะจัดหน่วยติดต่อกันโดยเฉพาะสำหรับทำการเจรจาเกี่ยวกับข้อปลีกย่อยของข้อตกลงนี้ กับผู้อำนวยการก่อสร้างทางรถไฟของกองทัพญี่ปุ่น

ข้อ ๕. รถไฟสายนี้เมื่อสร้างเสร็จแล้ว กองทัพญี่ปุ่นจะเข้าใช้และดำเนินการให้เหมาะสมตามแผนการยุทธศาสตร์ของตนเอง จนกว่าจะเสียดสงคราม รายละเอียดในการปฏิบัติที่จำเป็น จะได้ตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่รถไฟทั้งสองฝ่าย

(ลงนาม) จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
แห่งประเทศไทย

(ลงนาม) พล.ต. เชอิจิ โมริยา ผู้แทนฝ่ายกองทัพญี่ปุ่น
ประจำประเทศไทย

วันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๕

ที่มา.- กองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร กรมการศึกษาวิชัย,
กระทรวงกลาโหม. เอกสารข้อตกลงกับญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒
เรื่องข้อตกลงไทย-ญี่ปุ่น เกี่ยวกับการสร้างทางรถไฟเชื่อมระหว่างประเทศ
ไทยกับพม่า
(คัดจากต้นฉบับ ทำเป็นสองฉบับภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย สำหรับภาษาไทย
นั้น ใช้ภาษาไทยใหม่ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีให้ประกาศ
ใช้ระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ข้อตกลง

เกี่ยวกับโครงการสร้างทางรถไฟผ่านคอกคอกกระ

เนื่องด้วยความจำเป็นในการทำ / การบูรณะของรถไฟบีบีเอ็น จึงทำการตกลงในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างทางรถไฟผ่านคอกคอกกระ (รวมถึงการสร้างท่าเรือ ซึ่งต่อเนื่องกับการสร้างทางรถไฟสายนี้) ตามหลักการในข้อ ๔ และข้อ ๖ แห่งข้อตกลงการร่วมบูรณะระหว่างไทย-บีบีเอ็น ดังต่อไปนี้

- ข้อ ๑. ประเทศไทยจะร่วมมือและช่วยเหลือเพื่อการสร้างทางรถไฟสายนี้ ดังต่อไปนี้
๑. ค่าใช้จ่ายที่ประเทศไทยได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือนั้น นอกจากที่ได้ระบุไว้ว่าไม่คิดมูลค่าแล้ว กองทัพบีบีเอ็นก็จะชำระเงินให้
 ๑. ยอมให้ใช้พื้นที่สำหรับสร้างทางรถไฟโดยไม่คิดมูลค่า
 ๒. อนุญาตให้ก่อสร้างเพิ่มเติมท่าเรือ ทางรถยนต์ ทางรถไฟของประเทศไทยสำหรับการสร้างทางรถไฟสายนี้ และยอมให้ใช้ที่ดินที่ต้องการในการนี้ โดยไม่คิดมูลค่า
 ๓. จะให้ความร่วมมือในการจัดจ้างกันกร และจัดหานายช่างที่ต้องการ ตามความสามารถ
 ๔. จัดหาสิ่งอุปกรณ์ในการก่อสร้างและล่าเตียง ดังจะกล่าวต่อไปข้างล่างนี้

รายการ

- ก. ไม้มอนรถไฟและเสาไฟฟ้า
- ข. ไม้ที่เกี่ยวกับการสร้างสถาน สถานีรถไฟ ท่าเรือ โรงเก็บปุ๋ยผสมกระ ฉเพาะต้นไม้ที่ปลูกภายในเขตเส้นทางนั้น ถ้าฝ่ายบีบีเอ็นต้องการใช้ ฝ่ายไทยจะให้โดยไม่คิดมูลค่า
- ค. ซีเมนต์ หินโรยทางรถไฟ อัด และกะเบื้อง

สนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นว่าด้วยอาณาเขตของ
ประเทศไทยในมาลัยและภูมิภาคฉาน

รัฐบาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศไทย และรัฐบาลสมเด็จพระจักรพรรดิแห่งประเทศ
ญี่ปุ่น

มีเจตจำนงแน่วแน่ว่าด้วยความร่วมมือกันหย่างใกล้ชิดระหว่างประเทศทั้งสอง ที่จะดำเนินการ
สงครามร่วมกันต่อสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ จนบัดนี้ด้วยชนะบริบูรณ์และสั่งมหาอาเขียบบูรพาคาม
มูถานความมุกคิธัม

จึงได้ทำความตกลงกันเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

ประเทศญี่ปุ่นยอมรับนับถือการรวมรัถตั้งต่อไปนี้คือ กลันตัน ตรังกานู เกอะ ปะลิส
และบันคา เกอะที่ขึ้นแก่รัถนั้น ๆ เข้าเป็นอาณาเขตของประเทศไทย

ข้อ ๒

ประเทศญี่ปุ่นยอมรับนับถือการรวมรัถ เชียงตุงและรัถเมืองพาน ซึ่งตั้งอยู่ในภูมิภาคฉาน
เข้าเป็นอาณาเขตของประเทศไทย

ข้อ ๓

พายนทกลิวัน นับรวมแคว้นไซ้สนธิสัญญานี้ ประเทศญี่ปุ่นจะได้หยุดเลิกการปกครอง
ซึ่งประเทศญี่ปุ่นดำเนินอยู่ขณะนี้ ในบันคาอาณาเขตที่กล่าวไว้ขอสัญญาทั้งสองข้างต้นนี้

ข้อ ๔

เขตแดนแห่งบันคาอาณาเขตที่กล่าวในข้อ ๑ และข้อ ๒ นั้น จะได้กำหนดโดยหลักเขต
แห่งรัถนั้น ๆ ตามที่หลักเขตเหล่านี้มีอยู่ในวันลงลายมือชื่อสนธิสัญญานี้

ข้อ ๕

รายละเอียดที่จำเป็นแก่การปฏิบัติตามสนธิสัญญานี้ จะได้กำหนดด้วยความตกลงร่วมกัน
ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแห่งประเทศทั้งสอง

ข้อ ๖

สนธิสัญญานี้จะได้อำนาจให้ตั้งแกว่นลงลายมือชื่อเป็นต้นไป

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้ลงลายมือชื่อข้างท้ายซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องจาก
รัฐบาลของตนเพื่อการนี้ ได้ลงลายมือชื่อและประทับตราสนธิสัญญานี้ไว้เป็นสำคัญ

ทำคู่กันเป็นสองฉบับ เป็นภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ยี่สิบ เดือนที่แปด
พุทธศักราชสองพันสี่ร้อยแปดสิบหก ตรงกับวันที่ยี่สิบ เดือนที่แปด ปีสโยวาที่ สิบแปด.

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

และผู้รักษาสถาบันรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

เอกอัครราชทูตวิสามัญผู้มีอำนาจเต็ม

ที่มา. - กองบรรณสาร, กระทรวงการต่างประเทศ. พิมพ์ สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒ : ๑๓ (๒)

เรื่องสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นว่าด้วยอาณาเขตของประเทศไทย

ใน

ภาคผนวก ๗

ความตกลงทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับประเทศยี่นุ่น

สมเด็จพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทย

และ

สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งยี่นุ่น

มีพระราชประสงค์ที่จะทำความพยายาม ในอันจะเกื้อกูลการจับใจวงวัฒนธรรมของ อาเซียนตะวันออก และในเวลาเดียวกัน ยังความสัมพันธ์ทางไมตรีซึ่งมีหมู่โดยศาสนาระหว่าง ประเทศทั้งสอง ให้มั่นคงแข็งแรงยิ่งขึ้น โดยส่งเสริมความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ทั้งสองยิ่งขึ้นไป ด้วยต่างฝ่ายต่าง เคารพลักษณะประจำสภาพวัฒนธรรมแห่งประเทศของกันและกัน และร่วมมือกันโดยสนิทสนม

จึงได้ตกลงทำความตกลงทางวัฒนธรรมเพื่อการนั้น และได้แต่งตั้งผู้มีอำนาจเต็มของแต่ละฝ่าย กล่าวคือ

ฝ่ายสมเด็จพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทย :

นายดิเรก ชัยนาม เอกอัครราชทูตพิเศษผู้มีอำนาจเต็มประจำพระราชสำนักแห่ง สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งยี่นุ่น

ฝ่ายสมเด็จพระจักรพรรดิแห่งยี่นุ่น

มาซาฮิโกะ ทานิ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งสมเด็จพระจักรพรรดิแห่งยี่นุ่น ซึ่ง เมื่อได้ส่งหนังสือมอบอำนาจเต็มของแต่ละฝ่ายให้แก่กันและกัน และได้ตรวจเห็นว่า เป็นไปตามแบบที่ดีและถูกต้องแล้ว ได้ทำความตกลงกันเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

อัครราชทูตทั้งสองจะทำความพยายามในอันจะยังความรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างประเทศทั้งสองให้สามัคคียิ่งขึ้น โดยจัดให้รากฐานแห่งความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศทั้งสองมั่นคงแข็งแรง และเพื่อการนี้ จะได้ร่วมมือกันโดยสนิทสนมยิ่งในแผนการวัฒนธรรม ทั้งปวง

ข้อ ๒

อัครราชทูตทั้งสองจะไ้จัดให้มีการประชุมทางวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว เพื่ออภิปรายกัน
เกี่ยวกับกรก้าวหน้าและการคลี่คลายแห่งวัฒนธรรมของประเทศทั้งสอง และจะไ้ทำความพยายามใน
อันจะอำนวยความสะดวกช่วยเหลือให้แก่การประชุมที่จัดขึ้นเพื่อการดังกล่าว

ข้อ ๓

อัครราชทูตทั้งสองจะไ้ทำความพยายามในอันจะตั้ง บำรุงรักษาและคลี่คลายสถานการณ์
ซึ่งเกื้อกูลความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศทั้งสองให้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น และต่างฝ่ายจะไ้อำนวยความสะดวก
ความสะดวกทุกทางที่สามารถจะทำได้เกี่ยวกับการนี้

สถานการณ์ที่กล่าวถึงในวรรคข้างต้นนั้น จะไ้รวมถึงองค์การวิทยาศาสตร์และองค์การอื่น ๆ
ในทางวัฒนธรรม บันฑิตสถาน หอสมุด พิพิธภัณฑ์สถาน สถานการศึกษา และสถานการณ์สุขภาพ -
สงเคราะห์

ข้อ ๔

อัครราชทูตทั้งสองแต่ละฝ่ายจะไ้ให้ขอคำนิ่งโดยเฉพาะแก่การจัดตั้ง บำรุงรักษาและ
คลี่คลายตำแหน่งศาสตราจารย์ในวิชาวัฒนธรรมของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ว่าวิทยาลัยแห่งประเทศของตน

อัครราชทูตทั้งสองแต่ละฝ่ายจะไ้ให้ขอคำนิ่งโดยเฉพาะแก่การสอนภาษาของอีกฝ่ายหนึ่ง
ในสถานการณ์ศึกษาต่าง ๆ ที่เหมาะสมในประเทศของตน

อัครราชทูตทั้งสองจะไ้ให้ขอคำนิ่งโดยเฉพาะ แก่การแลกเปลี่ยนเป็นครั้งคราว การ
ส่งหรือคำบรรยายในเรื่องวัฒนธรรมของประเทศทั้งสอง

อัครราชทูตทั้งสองต่างฝ่ายจะไ้อำนวยความสะดวกทุกทางที่สามารถจะทำได้ เพื่อการ
ปฏิบัติตามพันธะคดีแห่งวิคสามวิคข้างต้นนี้

ข้อ ๕

ด้วยความตกลงพร้อมกัน อัครราชทูตทั้งสองจะไ้ทำการแลกเปลี่ยนเป็นครั้งคราวและ
ทำการส่งหรือเชิญผู้ทำงานคนควา นักศึกษา และนักเรียน เพื่อศึกษาวัฒนธรรมของประเทศทั้งสอง

อัครราชทูตทำสัญญาจะไต่ถามความพยายามในอันจะแลกเปลี่ยนส่งหรือเงินฝากสักสามปี
และผู้เข้าสักสากะบวรวินชากำหนดภาคคน

อัครราชทูตทำสัญญา ต่างฝ่ายจะไต่ถามความสวททุกทางที่สามารถจะทำได้ เพื่อการ
ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งวิคสองวิคข้างตน และจะไต่ให้ขอคำนิ่งแก่การจกตั้งทุนเล่าเรียน

อัครราชทูตทำสัญญา แต่ละฝ่ายจะไต่ถามความสวทเช่นเดียวกัน แก่นันจิตและผู้เชี่ยวชาญ
ชาติพิเศษของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมา เพื่อสักสากะบวรวินชาแห่งประเทศของตน

ข้อ ๖

อัครราชทูตทำสัญญาจะไต่ส่งเสริมกิจการของนักประพันธ์ ศิลปินและนักศาสนา ซึ่งจะพิจารณา
เห็นว่า เป็นการ เกื้อกูลความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศทั้งสองให้มั่นคงแข็งแรง และจะได้ทำ
ความพยายามในอันจะแลกเปลี่ยน ส่ง หรือเงินบุคคลดังกล่าว

อัครราชทูตทำสัญญาจะไต่ส่งเสริม การสแดงบทละคร การพ่อนรำ และดนตรี ซึ่งจะ
พิจารณาเห็นว่า เป็นการ เกื้อกูลความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศทั้งสองให้มั่นคงแข็งแรง และ
จะได้ทำความพยายามในอันจะแลกเปลี่ยน ส่ง หรือเงินบุคคลและคณะบุคคลที่ประกอบการเล่นนั้น ๆ

ข้อ ๗

อัครราชทูตทำสัญญาแต่ละฝ่ายจะไต่ทำความพยายามในอันจะจกส่งสิ่งซึ่งจะกล่าวต่อไป ให้
แก่อีกฝ่ายหนึ่ง เป็นจำนวนมากและบ่อยครั้งที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ คือสารโศสนา ภาพยนตร์
กะจกฉายภาพรูปถ่าย แผ่นเสียง และบทดนตรี แห่งประเทศของตนซึ่งจะไต่พิจารณาเห็นว่า เป็น
การ เกื้อกูลให้ความรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างประเทศทั้งสองข้างซึ่งยิ่งขึ้น และอีกฝ่าย
หนึ่งจะไต่ให้ขอคำนิ่ง เป็นพิเศษแก่การเก็บรักษา แจกจ่าย นำออกสแดงและสแดงพิพิธภัณฑ เพื่อสิ่ง
เหล่านั้นจะไต่ใช้ประโยชน์ให้ประสิทธิผลในประเทศของตน

อัครราชทูตทำสัญญาจะไต่แลกเปลี่ยนมิวสิคสารโศสนา และศิลปกรรมของประเทศแต่ละฝ่าย
ซึ่งจะพิจารณา เห็นว่ามีค่าสมควรที่จะนำเข้ามาในประเทศของอีกฝ่ายหนึ่ง และจะได้ทำความพยายาม

ในอันจะนำเข้ามา และเผยแพร่สิ่งเหล่านั้นโดยทางที่เหมาะสม

อัครราชทูตทั้งสองจะให้ความพยายาม ในอันจะเสนอความเอื้อเฟื้อ และอำนวยความสะดวกช่วยเหลือที่จำเป็น ในการแปลและถอดแบบสารโศกสนาและศิลปกรรมที่กล่าวข้างต้น

อัครราชทูตทั้งสองแต่ละฝ่ายจะให้ความพยายาม ในอันจะเพิ่มพูนการรวบรวมสมุดและพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับอีกฝ่ายหนึ่ง ไว้ในหอสมุดและพิพิธภัณฑ์สถานในประเทศของตน และจะได้อำนวยความสะดวกทุกทางที่สามารถจะทำได้ แก่คนชาติของอีกฝ่ายหนึ่ง เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากสถานการเหล่านั้น

ข้อ ๘

อัครราชทูตทั้งสอง จะได้จัดให้มีการสแดงพิพิธภัณฑ์เป็นครั้งคราว เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกันซึ่งมีขึ้นในทางวิทยาศาสตร์ วิจารณ์ศิลป์ และอุตสาหกรรมศิลป์แห่งประเทศทั้งสอง และจะให้ความพยายามในอันจะเสนอความเอื้อเฟื้อ และอำนวยความสะดวกช่วยเหลือที่จำเป็นในการจัดให้มีการสแดงพิพิธภัณฑ์ เพื่อประโยชน์ที่กล่าวแล้ว

ข้อ ๙

อัครราชทูตทั้งสองแต่ละฝ่าย จะได้ให้ห้องการค้าวิเทศก๊วยเสียงแห่งประเทศของตน กะจ่ายเสียงเป็นครั้งคราวไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง และจะได้ให้ห้องการค้าเหล่านั้น ถ้ายทอดการกะจ่ายเสียงเป็นครั้งคราวจากอีกฝ่ายหนึ่ง

อัครราชทูตทั้งสองแต่ละฝ่าย จะได้ให้ห้องการค้าวิเทศก๊วยเสียงแห่งประเทศของตนกะจ่ายเสียงปกตกดา บทละคอน คนตรี าลา เกี่ยวกับวัฒนธรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นครั้งคราว

ข้อ ๑๐

อัครราชทูตทั้งสองจะให้ความพยายาม ในอันจะแลกเปลี่ยนส่ง หรือเงินคนะยวชน และนักกรีทาและซุนนักกิลลา เพื่อให้การติดต่อกันฉันทิระหว่างคนชาติแห่งประเทศทั้งสองมั่นคงแข็งแรง

อัครราชทูตทั้งสองจะไต่ถามความพยายาม ในอันจะแลกเปลี่ยนส่งหรือเซ็นคนะนักท่อง เที่ยว และคณะเดินทางเพื่อการลึกลับ ทั้งนี้เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกันแห่งประเทศทั้งสอง ชาบซึ่งยิ่งขึ้น

อัครราชทูตทั้งสองต่างฝ่ายจะไต่ถามความสวดทุกทางที่สามารถจะทำได้ เพื่อการปฏิบัติ ตามบทบัญญัติแห่งข้อสองข้อข้างต้นนี้

ข้อ ๑๑

อัครราชทูตทั้งสองจะไต่ถามความพยายาม ในอันจะจัดตั้งสถานวันธัมขึ้นในนครหลวงของ กันและกัน เพื่อเกื้อกูลความสัมพันธ์ทางวันธัมระหว่างประเทศทั้งสองให้มั่นคงแข็งแรง และต่างฝ่าย จะไต่ถามความสวดทุกทางที่สามารถจะทำได้ ให้แก่กิจการแห่งสถานวันธัมที่กล่าวแล้ว

ข้อ ๑๒

อัครราชทูตทั้งสองจะไต่ถามจัดตั้งคณะกัมการร่วมมือทางวันธัมขึ้นในกรุงเทพฯ และโตเกียว แล้วแต่กรณี เพื่อทำการติดต่อกันระหว่างประเทศทั้งสอง เกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งความตกลงนี้ เจ้าหน้าที่การทูตแห่งอัครราชทูตทั้งสอง จะไต่ถามกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดองค์การ และการดำเนินงานของคณะกัมการนั้น ด้วยความตกลงพร้อมกัน

ข้อ ๑๓

เจ้าหน้าที่การทูตแห่งอัครราชทูตทั้งสอง จะไต่ถามกำหนดรายละเอียด เกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งความตกลงนี้ ด้วยความตกลงพร้อมกัน

ข้อ ๑๔

ความตกลงนี้จะได้รับสัตยาบัน และสัตยาบันทั้งสองฝ่ายจะไต่ถามแลกเปลี่ยนกัน ณ กรุงเทพฯ โดยเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้

ความตกลงนี้จะเริ่มใช้ในวันแลกเปลี่ยนสัตยาบัน และให้คงใช้หุ้เป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่ แลกเปลี่ยนนั้น ในกรณีที่อัครราชทูตฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมิได้ออกกล่าวแก่อีกฝ่ายหนึ่ง หนึ่งปีก่อนสิ้น

กำหนดสิบปีตั้งกล่าวแล้ว ถึงเจตนาของคนที่จะเลิกความตกลงนี้ ก็ให้คงใช้กฎหมายต่อไป จนกว่าจะสิ้นกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันที่อัครราชทูตทำสัญญาฝ่ายใดจะได้ออกกล่าวเช่นนั้น

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้มีอำนาจเต็มแก่แต่ละฝ่ายได้ลงชื่อและประทับตราความตกลงนี้ไว้เป็นสำคัญ

ทำคู่กันเป็นสองฉบับ เป็นภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น นะ โตเกียว เมื่อวันที่ ยี่สิบแปด เดือนตุลาคม พุทธศักราช สองพันสี่ร้อยแปดสิบห้า ตรงกับวันที่ ยี่สิบแปด เดือนสิบปีสโยวาที่สิบเจ็ด.

(ลงชื่อ) ชิเรก ชัยนาม

และประทับตรา

(ลงชื่อ) ตานี มาชาญกิ

และประทับตรา

ที่มา.— กองบรรณสาร, กระทรวงการต่างประเทศ. แฟ้ม สงครามโลกครั้งที่ ๒/๒ :๔ (๑)

เรื่อง ความตกลงทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติ

เรืออากาศเอก สมโชค สวัสดิรักษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๗

สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาบัณฑิต "การศึกษาศาสตรบัณฑิต" จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ เข้าศึกษาต่อในชั้นปริญญาโทบัณฑิต ในภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ ปัจจุบันรับราชการ เป็นอาจารย์อยู่ในกองวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศ (โทร. ๕๒๓๖๑๕๑ ต่อ ๕๔๘๖)

ผลงานทางวิชาการ

แสงสุริยา (สมโชค สวัสดิรักษ์), "ทำเรือกันตัง จังหวัดตรัง เพชรเม็ดงามของภาคใต้," วารสารวิทย์ วปด. (กันยายน ๒๕๐๘)

สมโชค สวัสดิรักษ์, "ความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพา พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๘," วารสารนายเรืออากาศ

๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๒๔): ๘๓-๑๐๗.

....., "ฐานะความสำคัญของ เมืองพิษณุโลก ในสมัยอยุธยาและ

ธนบุรี : วิเคราะห์ทางด้านยุทธศาสตร์," (ตอนที่ ๑) ข่าวทหารอากาศ (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๒๔). ๒๕-๓๕. และตอนที่ ๒ (กรกฎาคม-

สิงหาคม ๒๕๒๔): ๔๑-๕๔.

....., "บทบาทของญี่ปุ่นในกรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีน-

ฝรั่งเศส, "วารสารเรืออากาศ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๒๔): ๕๑-๖๗.